

Západočeská univerzita v Plzni

Fakulta právnická

Diplomová práce

Rozvod manželství s mezinárodním prvkem

Milena Formánková

Plzeň 2023

ZÁPADOČESKÁ UNIVERZITA V PLZNI

Fakulta právnická

Akademický rok: 2022/2023

ZADÁNÍ DIPLOMOVÉ PRÁCE

(projektu, uměleckého díla, uměleckého výkonu)

Jméno a příjmení: **Milena FORMÁNKOVÁ**
Osobní číslo: **R18M0074P**
Studijní program: **M6805 Právo a právní věda**
Studijní obor: **Právo**
Téma práce: **Rozvod manželství s mezinárodním prvkem**
Zadávající katedra: **Katedra občanského práva**

Zásady pro vypracování

1. Úvod
2. Rozvod manželství v ČR
3. Rozhodné právo pro rozvod manželství s mezinárodním prvkem
4. Srovnání rozvodu manželství v ČR s rozvodem manželství v Rakousku
5. Srovnání rozvodu manželství v ČR s rozvodem manželství v islámských státech
6. Závěr

Rozsah diplomové práce:
Rozsah grafických prací:
Forma zpracování diplomové práce: **tištěná**

Seznam doporučené literatury:
viz příloha

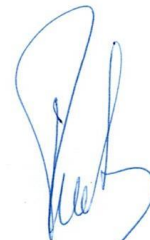
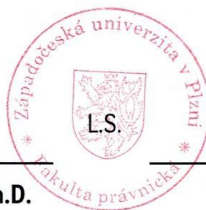
Vedoucí diplomové práce: **Mgr. Petr Ptáček**
Katedra občanského práva

Datum zadání diplomové práce: **31. března 2022**
Termín odevzdání diplomové práce: **31. března 2023**

JUDr. et PhDr. Stanislav Balík, Ph.D.
děkan

Doc. JUDr. Jan Pauly, CSc.
vedoucí katedry

V Plzni dne 1. července 2022

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem tuto diplomovou práci zpracovala samostatně a že jsem vyznačila prameny, z nichž jsem pro svou práci čerpala způsobem ve vědecké práci obvyklým.

Plzeň, březen 2023

.....Milena Formánková.....

Milena Formánková

Poděkování

Ráda bych tímto poděkovala mému vedoucímu diplomové práce Mgr. Bc. Petru Ptáčkovi za cenné rady a užitečné připomínky. Dále bych chtěla poděkovat všem, kteří mě podporovali při celém průběhu studia, především své rodině.

Abstrakt

Diplomová práce se zabývá tématem rozvodu manželství s mezinárodním prvkem. Cílem práce je objasnit právní úpravu rozvodu s mezinárodním prvkem a vyzdvihnout odlišnosti v různých zemích, převážně v teoretické rovině. Podkladem diplomové práce se staly odborná literatura, právní předpisy, judikáty, mezinárodní smlouvy, články a další zdroje, ze kterých práce vychází. Za hlavní metody diplomové práce považuji deskripci a komparaci. Část práce se věnuje historickému vývoji a současné právní úpravě manželství a zániku manželství. Další část je stěžejní, zde podrobně upravuji rozhodné právo pro rozvod manželství s mezinárodním prvkem, z hlediska českého práva i práva EU. Následující část je zaměřena na komparaci rozvodu našeho státu s Rakouskem. Poslední část obsahuje srovnání s třetími zeměmi, kde především využívám zákonů v daných zemích a mezinárodních smluv uzavřených mezi státy.

Klíčová slova

- občanské právo
- rodinné právo
- mezinárodní právo soukromé
- rozvod
- rozvod s mezinárodním prvkem
- mezinárodní prvek
- zákon o mezinárodním právu soukromém
- rozhodné právo
- právní předpisy EU
- mezinárodní smlouvy
- uznání cizích rozhodnutí
- Česká republika
- Rakousko
- islámské země

Abstract

The diploma thesis deals with the topic of divorce of marriage with an international element. The aim of the thesis is to clarify the legal regulation of divorce with an international element and to highlight the distinctions in different countries, mainly on the theoretical level. The thesis was based on professional literature, legal regulations, case law, international treaties, articles and other sources which the work is based on. The main methods of diploma thesis are description and comparison. Part of the work is devoted to the historical development and current legislation of marriage and dissolution of marriage. Another part is crucial, here I dedicate the decisive law on divorce of marriage with an international element in detail, in terms of Czech law and EU law. The following part is focused on comparing the divorce between our state and Austria. The last part contains a comparison with third countries, which I make use of the laws in those countries and international treaties concluded between countries in.

Keywords

- civil law
- family law
- private international law
- divorce
- divorce with an international element
- international element
- private international law act
- decisive law
- legal regulations EU
- international treaties
- recognition of foreign decisions
- Czech republic
- Austria
- Islamic countries

Seznam použitých zkratk

ABGB	Allgemeines bürgerliches Gesetzbuch für die gesamten deutschen Erbländer der österreichischen Monarchie
AußStrG	Bundesgesetz über das gerichtliche Verfahren in Rechtsangelegenheiten außer Streitsachen
ČR	Česká republika
EheG	Gesetz zur Vereinheitlichung des Rechts der Eheschließung und der Ehescheidung im Lande Österreich und im übrigen Reichsgebiet
ESD	Soudní dvůr Evropské unie
EU	Evropská unie
IPR-Gesetz	Bundesgesetz vom 15. Juni 1978 über das internationale Privatrecht
Manželská novela	Zákon č. 320/1919 Sb., kterým se mění ustanovení občanského práva o obřadnostech smlouvy manželské, o rozluce a o překážkách manželství
Manželský patent	Manželský patent č. 117/1783 Sb. z. s. ze dne 16. ledna 1783
MÖHUK	Usul hukuku'nda milletlerarası özel, kanun numarası: 5718
Brusel II bis	Nařízení Rady (ES) č. 2201/2003, ze dne 27. listopadu 2003 o příslušnosti a uznávání a výkonu rozhodnutí ve věcech manželských a ve věcech rodičovské zodpovědnosti a o zrušení nařízení č. 1347/2000
Řím III	Nařízení Rady (EU) č. 1259/2010 ze dne 20. prosince 2010, kterým se zavádí posílená spolupráce v oblasti rozhodného práva ve věcech rozvodu a rozluky

SEU	Smlouva o Evropské unii
SFEU	Smlouva o fungování Evropské unie
SJM	Společné jmění manželů
OSŘ	Zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád
OZ	Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník
ZMS	Zákon č. 91/2012 Sb., zákon o mezinárodním právu soukromém
ZOR	Zákon č. 94/1963 Sb., zákon o rodině
ZPR	Zákon č. 265/1949 Sb., zákon o právu rodinném

Obsah

1. Úvod.....	1
2. Rozvod manželství v ČR.....	3
2.1 Historie	3
2.1.1 Vývoj právní úpravy od středověku do roku 1812.....	3
2.1.2 Vývoj právní úpravy od roku 1812 do roku 1918.....	3
2.1.3 Vývoj právní úpravy od roku 1918 do roku 1949.....	6
2.1.4 Vývoj právní úpravy od roku 1949 do roku 1963.....	7
2.1.5 Vývoj právní úpravy od roku 1963 do roku 2012.....	9
2.2 Současnost	10
2.2.1 Manželství	10
2.2.2 Povinnosti a práva manželů.....	12
2.2.3 Manželské majetkové právo.....	13
2.2.4 Zánik manželství	14
2.2.4.1 Rozvod.....	16
2.2.4.1.1 Sporný rozvod	17
2.2.4.1.2 Nesporný (smluvený) rozvod.....	18
2.2.4.1.3 Klauzule proti tvrdosti.....	19
3. Rozhodné právo pro rozvod manželství s mezinárodním prvkem.....	20
3.1 Zákon o mezinárodním právu soukromém v ČR.....	21
3.1.1 Pravomoc.....	22
3.1.2 Rozhodné právo.....	23
3.1.3 Uznání cizích rozhodnutí.....	24
3.2 Právní předpisy EU.....	24
3.2.1 Primární právo	24
3.2.2 Sekundární právo.....	25
3.2.2.1 Nařízení Brusel II bis.....	25
3.2.2.2 Nařízení Řím III.....	31
3.3 Mezinárodní smlouvy	34
3.3.1 Haagská úmluva o uznávání rozvodů a zrušení manželského soužití	35
4. Srovnání rozvodu manželství v ČR s rozvodem manželství v Rakousku.....	37
4.1 Právní předpisy mezinárodního práva soukromého v ČR a v Rakousku.....	37
4.2 Právní předpisy v EU.....	40

4.2.1	Nařízení Brusel II bis	41
4.2.2	Nařízení Řím III	42
4.3	Mezinárodní smlouvy	44
4.3.1	Dánsko	44
4.3.2	Ukrajina	45
4.3.3	Uznání cizího rozhodnutí	47
5.	Srovnání rozvodu manželství v ČR s rozvodem manželství v islámských zemích	49
5.1	Albánie.....	51
5.2	Írán.....	53
5.3	Jugoslávie	54
5.3.1	Severní Makedonie.....	54
5.4	Turecko	55
5.5	Uzbekistán	57
6.	Závěr	59
	Seznam použitých zdrojů	62
	Resumé v českém jazyce	73
	Resumé v anglickém jazyce	75

1. Úvod

Pro svoji diplomovou práci jsem si vybrala téma Rozvod manželství s mezinárodním prvkem. Zvolila jsem si ho jednak z důvodu, že toto téma mě zajímá a jednak kvůli tomu, že si myslím, že je hodně diskutované a čím dál více aktuální a rozšířené. V dnešní době se s touto problematikou běžně setkáváme. Často se lidé stěhují do zahraničí, kde potkávají své životní partnery, nebo je naopak ztrácejí. Proto je dobré se vyznat v těchto otázkách, protože existuje spousta specifík, kterými se musíme řídit, a hlavně je někdy velmi obtížné se v této problematice orientovat. V případě rozvratu manželství osob, kteří jsou státními příslušníky různých států nebo mají místo obvyklého pobytu na území různých států, je nutné položit si několik zásadních otázek, a to ve kterém státě bude daný rozvod probíhat, který soud bude pro rozvod příslušný a podle jakého právního řádu se bude při řízení postupovat.

Dříve bylo téma mezinárodního rozvodu tabu. Lidé se běžně nerozváděli, a ani nemohli nebo nechtěli z důvodů, které jsou v dnešním světě obvyklé. Každý z manželů přináší do manželství nové návyky či zvyky, s kterými se druhý manžel ne vždy dokáže sžít. Jedná se o kulturní, náboženské či národnostní rozdíly, které způsobují rozvrat manželství. Dalšími příčinami může být nedostatek komunikace, hádky či nevěra. Manželé mohou mít i odlišný pohled na výchovu dětí či životní priority.

Obecně je rozvod manželství sám o sobě specifický v tom, že ovlivňuje život nejen manželů, ale i dětí, pokud nějaké mají. Jedná se tedy o zásadní rozhodnutí. Považujeme ho za sociální jev, který přináší spoustu komplikací. Stává se náročným nejen emocionálně, ale i finančně.

Cílem této práce je objasnit právní úpravu rozvodu s mezinárodním prvkem a vyzdvihnout odlišnosti v různých zemích, např. v Rakousku, Turecku, Ukrajině, převážně v teoretické rovině. Podkladem diplomové práce se staly odborná literatura, právní předpisy, judikáty, mezinárodní smlouvy, články a další zdroje, ze kterých práce vychází. V práci využívám zejména deskriptivní, komparativní či analytické metody. Deskriptivní metoda slouží k vysvětlení důležitých pojmů, které celou moji práci provází. Komparativní metoda vychází z porovnání právní úpravy mezinárodního rozvodu mezi jednotlivými státy. Analytickou metodu používám primárně k analýze jednotlivých právních předpisů.

Diplomová práce je kromě úvodu a závěru rozdělena do čtyř kapitol. První kapitola se zaměřuje na rozvod manželství v ČR, na historickou a současnou právní úpravu manželství, překážky uzavření sňatku, zdánlivé a neplatné manželství, důsledky manželství, a dokonce i na zánik manželství.

Druhou kapitolu věnuji především rozhodnému právu pro rozvod manželství s mezinárodním prvkem, která obsahuje primárně prameny práva a jejich použití. Popisuji v ní český zákon o mezinárodním právu soukromém č. 91/2012 Sb., který je považován za hlavní pramen vnitrostátní úpravy mezinárodního práva soukromého pro Českou republiku. Poté podrobně definuji úpravu mezi členskými státy Evropské unie, hlavně dvě nařízení – Brusel II bis a Řím III. Další částí jsou mezinárodní smlouvy, kde se zabývám především Haagskou úmluvou o uznávání rozvodů a zrušení manželského soužití, která má usnadnit uznávání rozvodů pro smluvní státy.

Třetí kapitola s názvem Srovnání rozvodu manželství v ČR s rozvodem manželství v Rakousku je zaměřená na komparaci rozvodu s mezinárodním prvkem mezi těmito státy. Především se v ní věnuji rozdílům mezi vnitrostátním mezinárodním právem soukromým v těchto zemích. Rakousko jsem si vybrala z důvodu blízkého vztahu a společné minulosti.

V poslední kapitole se věnuji především srovnání rozvodu s mezinárodním prvkem v České republice a v islámských státech, kde popisuji především mezinárodní smlouvy týkající se rozvodu s jinými zeměmi. Islámské země mají úplně odlišnou právní úpravu manželství než u nás, proto je zajímavé si přiblížit dané rozdíly.

2. Rozvod manželství v ČR

2.1 Historie

2.1.1 Vývoj právní úpravy od středověku do roku 1812

Za dob středověku se manželství a obecně rodinné právo nacházelo pod dohledem římskokatolické církve. Nebylo možné, aby do tohoto práva zasahovala světská moc. Břetislavovy dekrety z roku 1039 obsahovaly ustanovení o nerozlučitelnosti manželství. Změna přišla až ve 2. polovině 18. století kvůli Marii Terezii. Za její vlády došlo k vydání nařízení ze dne 12. dubna roku 1753, o zasnoubení a manželství osob nezletilých a ze dne 8. května 1756, o zasnoubení a manželství vojenských důstojníků.¹ V porovnání s vládou Josefa II., která trvala od roku 1780 do roku 1790, se Marie Terezie tolik nezabývala manželskou problematikou. Za dob Josefa II. došlo k reformě, a to k vydání Tolerančního patentu 13. října 1781, jímž císař povolil uzavírání svazků mezi katolíky a věřícími helvétského, augsburského neboli luterského vyznání a nesjednocenými Řeky.

Velká reorganizace nastala 16. ledna 1783, kdy Josef II. zavedl tzv. manželský patent. Patentem bylo manželství definováno jako občanská smlouva (kontrakt) a jeho účelem bylo konkrétně vymezit pravomoci státu a církve. Zavedlo se státní právo manželské, což znamenalo, že manželské záležitosti byly odňaty církevním soudům a staly se výlučnou součástí zákonodárné moci státu.² Velkým zásahem do manželství byly části patentu, které se týkaly rozvodu manželů od stolu a lože a rozluky manželského svazku.

2.1.2 Vývoj právní úpravy od roku 1812 do roku 1918

Císař František I. Habsburský vydal Všeobecný zákoník občanský č. 946/1811 Sb. neboli Allgemeines bürgerliches Gesetzbuch für die gesammten deutschen Erbländer der österreichischen Monarchie (dále jen „ABGB“) účinný od 1. ledna roku 1812. Zákoník byl rozdělen do úvodu a třech dílů, celkem měl 1502 článků. Nás ale nejvíce zajímá díl první, který upravoval osobní a majetkové

---

¹ MENCNEROVÁ, Kateřina. *Rozvod manželství*. Praha: C.H. Beck, 2020, 42 s.

² ŠMÍD, Ondřej a ŠÍNOVÁ, Renata. *Rozvod manželství*. Praha: Leges, 2013, 19 s. a 20 s.

vztahy mezi manžely, právní poměry rodičů a dětí, poručenství a adopci.³ V té době se rodinné právo definovalo jako určitý souhrn práv a povinností vyplývajících z pozice jedince v rodině. Manželské právo znamenalo souhrn právních pravidel vymezující záležitosti a podmínky pro platný sňatek včetně překážek bránících k uzavření manželství, vzájemné poměry, práva a povinnosti manželů a ukončení manželství a jeho právní následky. Úprava manželského práva byla založena na konfesním principu, což znamená, že zákoník byl upraven pro všechny skupiny obyvatel, ale odlišně pro různá vyznání.⁴

V § 93 ABGB byly vymezeny možnosti zrušení manželského společenství. Jednalo se o neplatnost manželství, rozluky manželství a rozvod od stolu a lože.

Co se týče neplatnosti manželství (§ 94 až § 102 ABGB), tak překážky pro neplatnost byly taxativně vymezené v § 94 ABGB, a ty se měly řešit z úřední moci neboli ex offio. Vztahovalo se to např. na § 62 ABGB, který nám stanovil, že muž směl být ženatý současně jen s jednou ženou a žena s jedním mužem, dále podle § 66 ABGB muž nemohl uzavřít manželství s určitými příbuznými své manželky atd. Ostatní překážky měly být řešeny na návrh toho, kdo byl zkrácen na svých právech. Jednání probíhalo u úřadu a určilo se při něm zemské právo, ale zároveň se konalo v okresu, ve kterém manželé měli své trvalé bydliště. Pokud bylo možné překážku odstranit, zemské právo se mělo podílet na opatření k odstranění této překážky.

Podmínky pro rozluky byly stanoveny v § 111 až § 116 ABGB. U svazků katolických osob mohlo být manželství zrušeno pouze smrtí jednoho manžela nebo prohlášením za mrtvého. U občanů, kteří neměli katolické vyznání, ji zákon dovoľoval jen z vážných důvodů, např. pro nepřekonatelný odpor mezi manžely, pro závažný zločin, který jeden z manželů vykonal apod.

Zákon rozvod od stolu a lože vymezil v § 103 až § 110 ABGB. Rozděľil rozvod ve srozumění a bez srozumění. V prvním případě se manželé dohodli vzájemně na podmínkách, které vyhovovali oběma stranám. Zpočátku měl proces na starosti farář, který jim připomněl manželský slib, a hlavně je seznámil s následky rozvodu. Pokud farář neuspěl s přesvědčením o zachování manželství, vystavil osvědčení, které pak manželé přiložili k návrhu na rozvod manželství k soudu, který následně rozhodl.

---

³ VOJÁČEK, Ladislav, SCHELLE, Karel a KNOLL, Vilém. *České právní dějiny*. 3. upravené vydání. Plzeň: Aleš Čeněk, 2016, 443 s.

⁴ ŠMÍD, Ondřej a ŠÍNOVÁ, Renata. *Rozvod manželství*. Praha: Leges, 2013, 20 s.

V druhé situaci chtěla jen jedna strana ukončit manželství. Svou roli zde hrál zase farář, který se snažil o zachování manželského svazku, ale pokud se mu to nezdařilo, vytvořil osvědčení, které bylo podáno s dalšími důkazy k soudu, který vynesl verdikt.

Důvody, které určovaly, zda proběhne rozvod manželství, jsou cizoložství, odsouzení pro zločin, nepořádný život, ohrožení dobrých mravů, života nebo zdraví a jména rodiny, zlomyslné opuštění manžela, nebezpečné chování, kruté nakládání a opětovné ubližování. V případě, že manželé překonali tyto okolnosti, mohli být opět spojeni, ale museli opakovaný vztah oznámit soudu.

Na českém území platil ABGB do roku 1950, ale některá ustanovení se aplikovala až do roku 1965. Do té doby byl několikrát upravován a novelizován.

Jednou z nejvýznamnějších novel upravující manželské právo byl konkordát z roku 1855, který byl považován za nevýhodný pro nekatolíky. Zřídily se církevní soudy, které měly výlučnou pravomoc rozhodovat v manželských záležitostech, což mělo negativní vliv na občany, kteří nebyli příslušníci katolické církve. V roce 1870 papež konkordát vypověděl, protože nebyl dodržován rakouským státem.⁵

Dalším mezníkem se staly květnové zákony z roku 1868, které upravovaly vztah církve a státu, a to zejména v oblasti manželského a rodinného práva. Poprvé bylo možné uzavřít civilní sňatek před státními orgány jako tzv. absolutní nouzové manželství z důvodu odmítnutí církve oddat snoubence.⁶

Roku 1870 byl vydán zákon č. 51/1870 Sb. z. ř., o manželství osob takových, které nenáleží k žádné církvi neb společnosti náboženské zákonem uznané, a o vedení rejstříků narozených, oddaných a zemřelých v příčině těchto osob, který obsahoval občanskou povinnou formu civilního uzavírání manželství pro osoby, které nenáleželi k žádné církvi nebo nebyli příslušníky žádného náboženského vyznání. Ve věcech rozlučky byli manželé považováni za rovné nekatolickým křesťanům.⁷ Také tímto zákonem byly zavedeny matriční záznamy o sňatcích, narozeninách a úmrtích osob, tyto záznamy spravovaly správní státní orgány.

Mezi lety 1870–1918 došlo několikrát k novelizacím ABGB, ale manželství a rozvodu se netýkaly.

---

⁵ VESELÁ, Renata. *Rodina a rodinné právo: historie, současnost a perspektivy*. Praha: Eurolex Bohemia, 2003, 73 až 75 s.

⁶ zákon ze dne 25. května 1868

⁷ ŠMÍD, Ondřej a ŠÍNOVÁ, Renata. *Rozvod manželství*. Praha: Leges, 2013, 24 s.

2.1.3 Vývoj právní úpravy od roku 1918 do roku 1949

Po 1. světové válce došlo k rozpadu Rakouska – Uherska a ke vzniku Československa. ABGB nebylo zrušeno, bylo přijato dne 28. října 1918 zákonem č. 11/1918 Sb., o zřízení samostatného státu československého jako recepční norma. Problém nastal v tom, že zákoník byl recipován pouze pro České země a na Slovensku a v Podkarpatské Rusi platilo právo uherské, z čehož vyplývá, že existoval právní dualismus.⁸

Do rodinného práva výrazně zasáhla tzv. manželská novela neboli zákon č. 320/1919 Sb., kterým se mění ustanovení občanského práva o obřadnostech smlouvy manželské, o rozluce a o překážkách manželství. Manželskou novelou se změnilo hodně věcí. Prvním velkým rozdílem od předchozích úprav bylo odstranění náboženských rozdílů mezi manžely. Sňatek mohl být uzavřen církevní nebo civilní. Další odlišností se staly rozlukové důvody, které platily pro všechny občany stejně. Rozlukové důvody se dělily na dvě skupiny, a to tzv. absolutní důvody rozluky a tzv. relativní důvody rozluky manželství.⁹

Za tzv. absolutní důvody se považovalo cizoložství druhého manžela, v takovém případě stačilo, aby muž spal s cizí ženou v jedné místnosti; odsouzení do žaláře jednoho z manželů alespoň na tři roky; zlomyslné opuštění svého manžela, pokud se neobjevil na soudní vyzvání do šesti měsíců; pokud nebyl pobyt manžela znám; jestliže druhý manžel nakládal s manželovým životem nebo zdravím nezodpovědně, opakovaně ho na cti urážel, nebo mu ubližoval; vedl zhýralý život, to znamená nemravný; duševní choroba, která probíhala trvale nebo opakovaně tři roky; těžká vrozená nebo získaná duševní degenerace, která měla za následek těžkou hysterii; pijáctví či nadužívání návykových látek po dobu dvou let a pro nemoc, která trvala nejméně jeden rok s nejméně šesti záchvaty v roce nebo s přidruženou duševní poruchou.¹⁰

Tzv. relativní důvody zahrnovaly odsouzení do žaláře na dobu kratší, než jsou tři roky, pokud se jednalo o trestný čin, který byl spáchán z pohnutky nebo za okolností vypovídající o zvrhlé povaze; existenci hlubokého rozvratu

---

⁸ HRUŠÁKOVÁ, Milana a kol. *Zákon o rodině. Zákon o registrovaném partnerství. Komentář*. 4. vydání. Praha: C. H. Beck, 2009, XXI s.

⁹ ŠMÍD, Ondřej a ŠÍNOVÁ, Renata. *Rozvod manželství*. Praha: Leges, 2013, 25 s.

¹⁰ § 13 písm. a) až g), kromě písm. b) druhé věty manželské novely

manželství, kdy už nešlo setrvat v tomto svazku a posledním důvodem se stal nepřekonatelný odpor.¹¹

Nepřekonatelný odpor není v zákoně dostatečně vysvětlen. Za nepřekonatelný odpor byl považován problém, který už nešel překonat a byl založen na mravní či tělesné podstatě. Mohlo se jednat o odpor jednoho manžela vůči druhému nebo mezi manžely navzájem. Důsledkem toho nebylo možné pokračovat v manželství.¹²

Podle § 15 manželské novely mohl každý manžel žádat o rozluky pro nepřekonatelný odpor, pokud nechtěl žádat o rozluky z jiného důvodu, které byly uvedeny v § 13 manželské novely. Návrh mohl být podán teprve, když uplynul od provedení rozvodu alespoň jeden rok a manželé neobnovili manželské společenství, ale v případě že se jednalo o rozvedené manželství před vydáním tohoto zákona, mohl manžel podat žádost o rozluky, když uplynulo od provedení soudního rozvodu šest měsíců, a manželé neobnovili společné soužití. Pokud oba manželé souhlasili s rozlukou a soud zjistil, že skutečně existuje nepřekonatelný odpor, rozhodne se o rozluce usnesením.¹³

Podle § 18 manželské novely v rozepři o rozluky manželství pro nepřekonatelný odpor odpadá předchozí rozvod podle § 13 odst. i) zákona. Byli již manželé rozvedeni a od té doby uplynul jeden rok, během kterého neobnovili manželské soužití, tak soud nemusel vyslovit rozluky. Pokud uplynuly tři roky od rozvodu, považoval se nepřekonatelný odpor za potvrzený, pokud tomu dokazování neodporovalo. Jedná se o tzv. presumpci nepřekonatelného odporu, proto v této situaci soud manželství rozloučí. Presumpce nepřekonatelného odporu se zakládá na souhlasu obou manželů.¹⁴

2.1.4 Vývoj právní úpravy od roku 1949 do roku 1963

V letech 1948–1950 nastalo období tzv. právníkové dvouletky. Úkolem právníkové dvouletky byla kodifikace základních odvětví práva v Československu, konkrétně se měl přepracovat celý právní řád z důvodu převzetí moci komunisty ve státě. V rámci této doby bylo přijato několik zákonů a řádů. Důležitý zákon týkající se manželského práva nabyl účinnosti 1. ledna 1950, byl to zákon

---

¹¹ § 13 písm. b) druhé věty, písm. h) a písm. i) manželské novely

¹² ŠMÍD, Ondřej a ŠÍMOVÁ, Renata. *Rozvod manželství*. Leges, 2013, 27 s.

¹³ § 15, § 16 manželské novely

¹⁴ ŠMÍD, Ondřej a ŠÍMOVÁ, Renata. *Rozvod manželství*. Leges, 2013, 27 s. a 28 s.

č. 265/1949 Sb., o právu rodinném (dále jen „ZPR“). Zákon měl velký význam z několika hledisek. Vzniklo samostatné právní odvětví, rodinné právo, které se vymanilo z ABGB.¹⁵ Předpis byl závazný pro celé území Československa. Došlo k odstranění dualismu v oblasti rodinného práva. ZPR byl uspořádán do třech hlav, a to manželství, rodiče a děti a poručenství, které byly dále členěny na části a paragrafy. V preambuli se zakotvilo několik zásad, ze kterých celý zákon vycházel. Nejpodstatnější byla zásada rovnoprávného postavení muže a ženy, ustanovení manželství jako dobrovolný svazek mezi mužem a ženou a manželství bylo chápáno jako základ národa.

Oproti rodinným ustanovením v ABGB bylo ZPR zjednodušeno. Manželství se uzavíralo odlišným způsobem. Byl zaveden obligatorně civilní sňatek, který se uzavíral před národním výborem. Muž a žena museli souhlasně prohlásit, že spolu vstupují do manželství, že navzájem znají svůj zdravotní stav, a že jim nejsou známy okolnosti, které by vylučovaly vznik manželství. Manželé museli předložit výpisy z matriky a jiné potřebné doklady. Upravoval také překážky manželství. Zakazoval bigamii neboli sňatek muže s vdanou ženou nebo sňatek ženy s ženatým mužem. Následující zábranou bylo uzavření manželství mezi příbuznými v pokolení přímém, mezi osvojitelem a osvojencem, mezi sourozenci, mezi osobami v přímém pokolení sešvagřeným. Dále nemohlo dojít ke sňatku s osobou, která byla duševně nevyvinutá nebo trpěla duševní poruchou, ale pokud to zdravotní stav dovoľoval, byl kompatibilní s podstatou a účelem manželství, sňatek mohl proběhnout. Poslední překážkou byla nezletilost, ale i v této situaci existovala výjimka a ze závažných příčin bylo povoleno uzavřít manželství osobě starší šestnácti let.¹⁶

Ve druhé části hlavy první se zákon zabýval právy a povinnostmi manželů. Muž a žena měli stejná práva a povinnosti, v rodinných záležitostech se rozhodovali na základě vzájemné dohody, byli povinni spolu žít, být si věrni, vzájemně si pomáhat a respektovat se. Jedna ze změn je zakotvena v § 22, ve kterém bylo zavedeno zákonné majetkové společenství. Institut upravoval získané majetky obou manželů, které se staly společným vlastnictvím. Zákonné majetkové společenství se nevztahovalo na dary, dědictví, věci sloužící k výkonu povolání a pro osobní

---

¹⁵ ŠMÍD, Ondřej a ŠÍMOVÁ, Renata. *Rozvod manželství*. Leges, 2013, 28 s.

¹⁶ § 1, § 3 odst. 1, § 8 odst. 1, § 9 odst. 1, § 10 odst. 1, § 11 odst. 1 ZPR

potřebu. Manželé se mohli dohodnout na úpravě majetku odlišně od zákona, ale muselo to být potvrzeno soudem.¹⁷

Ve třetí části hlavy první byl upraven rozvod, který nahradil pojem rozluka. Rozvod mohl nastat za situace, kdy manželství bylo hluboce a trvale rozvráceno, ale existovalo několik výjimek. Zákon myslel i na nezletilé děti, pokud byl rozvod v rozporu se zájmem dětí, manželství nebylo rozvedeno. K ukončení manželství rozvodem nemohlo dojít ani v případě, že by o něj žádal manžel, který rozvrat způsobil výhradně svou vinou, pokud by druhý manžel s rozvodem nesouhlasil. V rozhodnutí o rozvodu muselo být napsáno, kdo z manželů zavinil rozvod, mohlo být od toho upuštěno za situace, kdy o to požádali oba manželé.¹⁸

ZPR z roku 1949 prošel několika novelami. Nejzásadnější novela č. 61/1955 Sb., o změně předpisů o rozvodu vložila ustanovení do § 30. Umožnila soudu rozvést manželství bez souhlasu manžela, který nezavinil rozvrat jejich vztahu za okolnosti, že žena a muž spolu dlouhou dobu nežili a rozhodl by tak v souladu se zájmem společnosti.¹⁹

2.1.5 Vývoj právní úpravy od roku 1963 do roku 2012

V roce 1960 byla přijata nová ústava v návaznosti na socialismus. V následujících letech byly vydávány nové zákony, které měly za cíl prosazení socialistických principů. V roce 1963 byl přijat nový zákon upravující rodinné právo, zákon č. 94/1963 Sb., o rodině (dále jen „ZOR“).²⁰

Právní předpis byl rozdělen do čtyř částí: manželství, vztahy mezi rodiči a dětmi, výživné a závěrečná ustanovení. V podstatě navazoval na předchozí úpravu ZPR, ale stal se přehlednějším a systematičtějším.

První část se členila na hlavy. V první hlavě bylo definováno manželství a novelou z roku 1992 došlo dokonce k rozdělení občanského a církevního sňatku. Občanský sňatek byl projevem snoubenců před starostou, místostarostou nebo pověřeným členem zastupitelstva obce, městských částí a obvodů. Prohlášení o uzavření církevního sňatku uskutečnili snoubenci před příslušným orgánem církve.²¹

---

¹⁷ § 15 až § 29 ZPR

¹⁸ § 30 až § 34 ZPR

¹⁹ HRUŠÁKOVÁ, Milana a kol. *Zákon o rodině. Zákon o registrovaném partnerství. Komentář*. 4. vydání. Praha: C. H. Beck, 2009. 24 s.

²⁰ ŠMÍD, Ondřej a ŠÍMOVÁ, Renata. *Rozvod manželství*. Leges, 2013, 30 s.

²¹ § 4 odst. 1 a § 4a odst. 1 ZOR

Ve druhé hlavě byly zakotveny okolnosti vylučující uzavření manželství. Ve třetí hlavě byly upraveny vztahy mezi manžely. Ve čtvrté hlavě zánik manželství smrtí, prohlášením manžela za mrtvého. V případě, že prohlášení manžela za mrtvého bylo zrušeno, neobnovilo se zaniklé manželství, pokud mezitím manžel toho, kdo byl prohlášen za mrtvého, uzavřel manželství nové. V páté hlavě se paragrafy zabývaly rozvodem.

Zákon prošel několika novelizacemi, nejdůležitější z nich byla novela z roku 1998, která nabyla účinnosti 1. srpna tentýž roku. Bylo opuštěno od principu zavinění, soudy nezkoumaly, který z manželů zavinil rozvrat jejich vztahu. Nadále se zjišťuje, jestli došlo ke kvalifikovanému rozvratu. To znamená, že pokud manželství trvalo alespoň jeden rok, manželé spolu nejméně šest měsíců nežili a k návrhu na rozvod se druhý manžel připojil, jednalo se o kvalifikovaný rozvrat, který způsobil, že manželství nesplňuje již svůj účel. Soud nezjišťoval příčiny rozvratu a manželství rozvedl, ale muselo být předloženo několik listin: písemné smlouvy s úředně ověřenými podpisy účastníků upravující pro dobu po tomto rozvodu vypořádání vzájemných majetkových vztahů, práva a povinnosti společného bydlení a případnou vyživovací povinnost, a pravomocné rozhodnutí soudu o schválení dohody o úpravě poměrů nezletilých dětí pro dobu po rozvodu.²² Dále došlo k oddělení institutů neplatnosti a neexistence manželství.

Hlava druhá vymezovala neplatnost a neexistenci manželství. Neexistence manželství neboli tzv. zdánlivé manželství, na rozdíl od neplatnosti, nevyvolávalo žádné právní následky, a proto soud nemusel rozhodovat o jeho neexistenci. Faktem je, že manželství vůbec nevzniklo. Neplatné manželství se považovalo za platné do doby, než ho soud za neplatné prohlásí.

2.2 Současnost

2.2.1 Manželství

Až roku 2012 byl ZOR nahrazen občanským zákoníkem (dále jen „OZ“), který nabyl účinnosti 1. ledna 2014 jako zákon č. 89/2012 Sb. Komplexně kodifikuje soukromé právo, do něhož patří i rodinná úprava. Obsahuje celkem 3081 paragrafů a konkrétně manželství je důležitý institut soukromého práva.

---

²² § 24 odst. 1, § 24a odst. 1 písm. a) a b) ZOR

Jeho účel se vymezuje ve druhé části v hlavě první a je upraven v paragrafech 655 až 770, ale konkrétně rozvod manželství ve druhé části v hlavě první v dílu pět a oddílu dva.

Dle § 655 OZ je manželství definováno jako trvalý svazek mezi mužem a ženou. V ČR není umožněno na rozdíl od jiných států, např. Francie, Nizozemí, uzavřít manželství mezi osobami stejného pohlaví. Vzniká dobrovolným a absolutním souhlasným vyjádřením snoubenců, že spolu vstupují do manželského svazku. Má se za to, že v této situaci jsou dobrovolnost, úplnost a souhlas zabezpečeny přítomností svědků, oddávajícího, svatebčanů, manželských podpisů do sňatečného protokolu apod.²³

Zákoník také stanovuje dvě formy sňatku – občanský a církevní. Občanský se uskutečňuje osobně před příslušným orgánem veřejné moci v přítomnosti matrikáře. Církevní se absolvuje osobně před orgánem církve nebo oprávněné náboženské společnosti. Snoubenci musí při obřadu prohlásit, jaké budou mít příjmení, to je upraveno v § 660 až v § 662 OZ.

Existují i zákonné překážky, které jsou obsaženy v § 672 až § 676 OZ, vylučující uzavření manželství. První překážkou může být nezletilá osoba. Vyskytují se však výjimky, kdy soud může povolit uzavření manželství nezletilému, který není plně svéprávný, ale starší šestnácti let z hlediska závažných příčin. Ale zákon nikde nestanovil taxativní výčet těchto relevantních důvodů. Soud musí každý případ posuzovat individuálně. Další okolností vylučující vznik manželství je omezená svéprávnost osoby, např. pro duševní chorobu. Manželství nemůže uzavřít osoba, jejíž svazek stále trvá. Svazkem je míněno manželství, registrované partnerství či jiný podobný svazek. Zákoník vychází z principu monogamie. Osoby, které jsou v příbuzenském vztahu nemůžou uzavřít manželství, vztahuje se to i na příbuzenství, které vzniklo osvojením, poručenstvím nebo pěstounstvím.²⁴

Zdánlivé a neplatné manželství jsou instituty převzaté ze ZOR. Současná úprava se nachází v § 677 až v § 686 OZ. Zdánlivé manželství je neexistující svazek v případě, pokud alespoň u jednoho ze snoubenců dojde k nesplnění náležitostí, které jsou podstatné pro uzavření sňatku. Za tyto náležitosti se považují např. projev vůle při vstupu do manželství. Soud může rozhodnout i bez návrhu o tom,

---

²³ HRUŠÁKOVÁ, Milana a kol. *Občanský zákoník II. Rodinné právo (§ 655–975): komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2014, 3 s.

²⁴ HRUŠÁKOVÁ, Milana a kol. *Občanský zákoník II. Rodinné právo (§ 655–975): komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2014, 40 s.

že manželství není.²⁵ Neplatné manželství je manželství, které vzniklo i přesto, že trpí právní vadou. Tato právní vada má podobu zákonné překážky manželství. To znamená, že důvody pro neplatnost manželství jsou nedostatek věku, existence příbuzenství, poručenství, svěření a pěstounství, jiné manželství, registrované partnerství nebo jiný obdobný svazek, omezení svéprávnosti. Další příčinou může být nátlak či vyhrožování násilím, omyl v totožnosti či povaze sňatečného jednání. Pokud soud prohlásí manželství za neplatné, považuje se za neuzavřené, ale do okamžiku rozhodnutí soudu se posuzuje jako platné.²⁶

2.2.2 Povinnosti a práva manželů

V OZ je povinnostem a právům manželů věnován velký prostor v § 687 až § 753. Dle § 687 OZ mají manželé stejná práva a povinnosti. Jsou povinni žít spolu, být si věrni, vzájemně se respektovat, podporovat, udržovat rodinu pohromadě, vytvářet zdravé rodinné prostředí, společně pečovat o děti, chovat se k sobě s úctou, sdělit si údaje o svých příjmech, stavu jmění, pracovních, studijních či podobných záležitostech a při volbě těchto činností, jejich změn brát v úvahu zájem rodiny. Dle § 690 OZ je další povinností přispívat na potřeby života rodiny a domácnosti podle svých schopností a možností, životní úroveň osob v rodině musí být stejná, mají v určitém rozsahu vzájemnou vyživovací povinnost. Úkolem manželů by měla být vzájemná domluva ohledně obstarávání rodinných záležitostech.

V § 696 OZ je vymezeno právo manželů zastupovat se při obvyklých věcech. Za povinnost se považuje souhlas manžela k nakládání s věcmi nezanedbatelné hodnoty, které jsou součástí obvyklého vybavení rodinné domácnosti. Toto vybavení tvoří souhrn movitých věcí, které slouží k potřebným životním nezbytnostem rodiny. Pokud k tomu manžel nedal souhlas, může podat návrh k soudu na neplatnost jednání druhého manžela.²⁷

Další ustanovení, konkrétně § 700 až § 707, se použijí na rodinný závod, ve kterém společně manželé nebo příbuzní pracují.

---

²⁵ § 677 odst. 1 a § 678 OZ

²⁶ HRUŠÁKOVÁ, Milana a kol. *Občanský zákoník II. Rodinné právo (§ 655–975): komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2014, 52 s.

²⁷ § 698 OZ

2.2.3 Manželské majetkové právo

Zákoník vysvětluje pojem manželské majetkové právo v § 708 až § 753 OZ. Podle § 708 OZ manželské majetkové právo zahrnuje to, co má majetkovou hodnotu a náleží manželům, a zároveň se nejedná o věc vyloučenou z právních poměrů. Musí se jednat o součást společného jmění manželů (dále jen „SJM“), které lze spravovat ve třech režimech: zákonný, smluvený a založený rozhodnutím soudu.

Zákonný režim není upraven smlouvou ani rozhodnutím soudu, to znamená, že se postupuje dle zákonné úpravy. Za součást SJM se považují předměty, které tvoří majetek (aktiva). Do tohoto majetku zahrnujeme to, co nabyl jeden z manželů nebo co nabyli společně během manželství. OZ vymezuje výjimky, které do majetku nepatří. Součástí SJM není to, co:

- a) *slouží osobní potřebě jednoho z manželů,*
- b) *nabyl darem, děděním nebo odkazem jen jeden z manželů, ledaže dárce při darování nebo zůstavitel v pořízení pro případ smrti projevil jiný úmysl,*
- c) *nabyl jeden z manželů jako náhradu nemajetkové újmy na svých přirozených právech,*
- d) *nabyl jeden z manželů právním jednáním vztahujícím se k jeho výlučnému vlastnictví,*
- e) *nabyl jeden z manželů náhradou za poškození, zničení nebo ztrátu svého výhradního majetku.²⁸*

Dluhy převzaté za trvání manželství patří do SJM. Za výjimky považujeme majetek, který má ve výlučném vlastnictví pouze jeden z manželů, a to v míře, která přesahuje výnos z tohoto majetku, nebo je vzal na sebe jen jeden z manželů bez udělení souhlasu druhého, a přitom se nejednalo o obstarávání každodenních nebo všedních potřeb rodiny.²⁹ Záleží na dohodě mezi manžely, který z nich bude spravovat SJM.

Druhý režim se nazývá smluvený, který je založen smlouvou mezi snoubenci nebo manžely. V dohodě se vymezí povinnosti a práva SJM, může obsahovat jakékoli ustanovení, ale nesmí to být v rozporu se zákonem. Kontrakt musí být uzavřen ve formě veřejné listiny. Smlouva může mít následující formy: režim oddělení jmění; režim, který vyhrazuje vznik SJM ke dni ukončení

---

²⁸ § 709 odst. 1 OZ

²⁹ § 710 OZ

manželství; režim, kdy se rozšiřuje nebo zužuje rozsah SJM v rámci zákonného režimu. Obsah lze upravit dohodou manželů nebo rozhodnutím soudu. Prostřednictvím smlouvy lze uspořádat majetkové poměry pro případ zániku manželství. Muž a žena si mezi sebou můžou ujednat, jakým způsobem a kdo z nich bude mít na starosti správu majetku.³⁰

Pro závažný důvod soud sjednává na návrh jednoho z manželů režim založený na rozhodnutí soudu. Soud může buď zúžit rozsah SJM, nebo ho zrušit. Za závažnou pohnutku se považuje případ, kdy je manželovým věřitelem požadováno zajištění jeho pohledávky ve vyšším měřítku, než je hodnota výlučného majetku tohoto manžela, nebo lze manžela pokládat za rozhazovačného nebo se manžel pravidelně či opětovně podrobuje nepřiměřeným rizikům. Do závažných důvodů může spadat také to, že se manžel začal věnovat podnikání nebo že se stal bezmezně ručícím partnerem právnické osoby. Režim se může upravit kontraktem manželů nebo verdiktem soudu. Pokud jeden z manželů nejedná při správě SJM v zájmu druhého manžela, rodiny nebo rodinné domácnosti, může soud na návrh druhého manžela rozhodnout, jak bude se SJM nakládáno za situace, kdy neexistuje ujednání manželů o správě.³¹

Vypořádání SJM je uvedeno v § 736 až § 742 OZ. Podle § 736 a § 737 OZ pokud je SJM zrušeno nebo zaniklo nebo je rozsah zúžen, uskuteční se likvidace společných povinností a práv jejich vypořádáním, které se nesmí vztahovat na práva třetích osob.

2.2.4 Zánik manželství

Podle § 754 OZ manželství zaniká jen z důvodů, které stanoví zákon. Těmito důvody jsou manželova smrt, prohlášení manžela za mrtvého, změna pohlaví manžela a rozvod.

Z předpisu vyplývá, že smrt manžela je jednou z příčin pro zánik manželství. Právní osobnost upravuje § 23 OZ. Tento pojem znamená mít způsobilost v mezích právního řádu práva a povinnosti, osoba ji má od narození až do smrti, z čehož vyplývá, že manželství zaniká i právní osobností.

V případě prohlášení manžela za mrtvého soudem existují dle zákona dva termíny – důkaz smrti a domněnka smrti. Důkaz smrti vymezuje § 26 až § 28 OZ.

---

³⁰ § 716 až § 718 OZ

³¹ § 724, § 725 a § 728 OZ

Lze použít v situaci, kdy je jisté, že osoba již zemřela. Důkazem může být veřejná listina vystavená po ohledání těla mrtvého. Člověk se považuje za mrtvého prohlášením soudu, i bez návrhu, pokud nemůže být tělo mrtvého ohledáno, a to v případě, že se soud hodnověrným způsobem dozví, že se osoba zúčastnila takové události, že vzhledem k okolnostem je jeho smrt zaručená. Příkladem může být letecká katastrofa, při které nikdo nepřežil, ale zároveň není možné cestující identifikovat. Soud stanoví den, který se považuje za den smrti. Jestliže se nezjistí, kde člověk zemřel, existuje vyvratitelná domněnka, že skončil na místě, kde se objevilo jeho tělo. Obecně se za úmrtní místo člověka považuje jeho poslední bydliště.

Domněnka smrti je v zákoníku upravena v § 71 až § 76. Existují dvě podmínky pro využití domněnky smrti: soud může prohlásit člověka za mrtvého pouze, pokud to navrhuje osoba, která má na tom právní zájem, a zároveň se vyskytují pochybnosti, že je člověk ještě naživu. Předpokladem pro podání návrhu musí být uplynutí předepsané lhůty, ve které se nemůže objevit informace, ze které by šlo usoudit, že je osoba živa. Obecně se tato doba stanovuje na pět let, počítá se od konce roku, ve kterém byl dotčený prohlášen za nezvěstného. Výjimkou je okolnost, kdy osoba opustí své bydliště, nejsou o něm žádné zprávy, nikdo neví, kde se nachází, a proto se tato doba mění na uplynutí sedmi let od poslední zprávy. Jiná situace nastane, když se osoba stane účastníkem události, při níž se dostane do ohrožení více osob, soud neprohlásí člověka za mrtvého do tří let od konce roku od poslední informace. Jestliže se jedná o nezletilého nezvěstného, tak může být prohlášen za mrtvého vždy nejdříve až po uplynutí 25 let od jeho narození. Prohlášením manžela za mrtvého zaniká manželství dnem, který se pokládá za den jeho smrti.

Podle OZ manželství zanikne i při změně pohlaví, která nastává chirurgickým zákrokem, při kterém dojde ke ztrátě rozmnožovací schopnosti a změně pohlavních orgánů. Po výkonu lékaři, zdravotničtí pracovníci, nemocnice a další zdravotnická zařízení vydají potvrzení, ve kterém je napsaný den změny pohlaví.³² Přestože předpis uvádí, že změna pohlaví nemá dopad na osobní a majetkové poměry, tak manželství nebo registrované partnerství zaniká.³³

---

³² § 29 odst. 1 OZ

³³ § 29 odst. 2 OZ

2.2.4.1 Rozvod

Dle mého názoru je nejčastějším způsobem zániku manželství rozvod, v OZ je včetně jeho následků upraven v § 755 až § 770. Představuje právní úkon ukončení manželství. Naše právní úprava je založena pouze na jediném důvodu rozvodu, kterým je kvalifikovaný rozvrat. *Manželství může být rozvedeno v případě, je-li soužití manželů hluboce, trvale a nenapravitelně rozvráceno a nelze očekávat jeho obnovení.*³⁴ Kvalifikovanost rozvratu je dána délkou a intenzitou, v důsledku toho nelze očekávat obnovení soužití manželů. Mnoho lidí si často plete pojem kvalifikovaný rozvrat a příčiny rozvratu manželství. Příčiny rozvratu mohou být buď objektivní, nebo subjektivní. Do objektivní skupiny řadíme např. neplodnost, rozdílnost povah a zájmů apod. Subjektivními příčinami jsou např. nevěra či alkoholismus.

Rozvodové řízení je zahájeno návrhem na rozvod manželství, je nutné ho podat k soudu, v jehož obvodu měli manželé společné bydliště a jeden z manželů tam stále žije. Jestliže tam žádný z manželů už nežije, určí se jako příslušný jiný soud. Návrh musí obsahovat název a adresu soudu, označení „Návrh na rozvod manželství“, údaj o tom, kdo návrh podává, jména, příjmení, bydliště manželů, jejich rodná čísla, popřípadě i informace o jejich právních zástupcích, údaje, kdy a kde došlo k uzavření sňatku, informace o společných nezletilých dětech, popis okolností, kvůli kterým se podává návrh na rozvod, důkazy, datum, podpis manžela. K návrhu se musí připojit ověřená kopie oddacího listu, rodné listy nezletilých dětí, soudem schválená dohoda a rozsudek ohledně péče o dítě, případně lze soudu oznámit, že současně s návrhem na rozvod podá návrh na úpravu poměrů k nezletilému dítěti.³⁵

Soud nařídí ústní jednání, vyslechne oba manžele a zjišťuje příčiny rozvratu. Při prvním jednání se soudce pokouší o dohodu mezi manžely. Při neúspěchu se přistoupí k dalším jednáním, které jsou nevýhodné z ekonomického i časového hlediska. V České republice může být manželství rozvedeno pouze na základě rozhodnutí soudu, a to buď společným návrhem obou manželů, nebo návrhem jednoho z manželů.

---

³⁴ § 755 odst. 1 OZ

³⁵ Chci se rozvést. In: *justice.cz* [online]. Ministerstvo spravedlnosti České republiky [cit. 2023-01-08]. Dostupné z: <https://justice.cz/chci-se-rozvest>

2.2.4.1.1 Sporný rozvod

O rozvod sporný může jeden z manželů požádat, pokud s tím druhý manžel nesouhlasí. Uplatňuje se tedy v případě, kdy se manželé nedomluví na péči o dítě a na vypořádání majetku. Za situace, kdy manželé mají spolu nezletilé děti, to znamená mladší osmnácti let, musí před rozvodem proběhnout úprava péče o nezletilé děti. Musí být jasné, kdo se bude o děti po rozvodu starat. Dokud tato úprava nebude stanovena, nemůžou být manželé rozvedeni. Rodiče se mohou dohodnout i během soudního řízení. Pokud se to nedomluví, tak soud bude muset zjišťovat, jaká péče pro dítě bude nejlepší, jestli střídavá společná nebo péče jednoho z rodičů. V rámci soudního řízení bude potřeba určit výživné druhému rodiči.³⁶ Jestliže se vyřešily všechny záležitosti, manžel, který požádal žádost o rozvod uhradí soudní poplatek ve výši 2 000 Kč, poté soud přistoupí k rozvodu. Vyslechnou se oba partneři, kteří se musí mnohdy podrobit i nepříjemným otázkám, protože se zjišťuje, zda existuje rozvrat manželství a jeho příčiny.

Nevýhodou u sporného rozvodu je, že při jeho průběhu nedochází obvykle k vypořádání společného majetku. Proto existuje několik možností. Dohodu lze uzavřít později. Do tří let od rozvodu může manžel podat návrh k soudu, aby o SJM rozhodl. V takové situaci musí soud určit, komu z manželů připadne určitý majetek a dluhy. Společné předměty přisoudí jednomu z bývalých manželů a ten následně musí druhého vyplatit, předměty rozdělit nebo prodat a rozdělit výnos. Další situace nastane, pokud se bývalí partneři nedomluví a nepodají návrh na vyrovnání SJM, tak dojde k automatickému vypořádání ze zákona. Hmotné movité věci zůstanou ve vlastnictví jednoho z bývalých manželů. Záleží na tom, který z partnerů výlučně užívá majetek pro svou potřebu, rodinu nebo domácnost. Ostatní majetek, závazky budou nadále patřit do podílového spoluvlastnictví. Jejich podíly, práva a povinnosti jsou totožné.³⁷

---

³⁶ PETRÁNKOVÁ, Lucie. Sporný rozvod - co to obnáší. In: *Dostupný advokát* [online]. 2020 [cit. 2023-01-08]. Dostupné z: <https://dostupnyadvokat.cz/blog/sporny-rozvod-co-obnasi>

³⁷ PETRÁNKOVÁ, Lucie. Společné jmění manželů – co do něj patří a jak se vypořádává. In: *Dostupný advokát* [online]. 2021 [cit. 2023-01-08]. Dostupné z: <https://dostupnyadvokat.cz/blog/spolecne-jmeni-manzelu#kdy-zanika>

2.2.4.1.2 Nesporný (smluvený) rozvod

Jedná se o tzv. rozvod dohodou neboli rozvod bez zjišťování příčin rozvratu. Výhodou tohoto typu je rychlý způsob rozvodu. Zákon upravuje podmínky pro to, aby mohl nesporný rozvod proběhnout. První podmínka se zakládá na tom, že *ke dni zahájení řízení o rozvod trvalo manželství nejméně jeden rok a manželé spolu déle než šest měsíců nežijí*.³⁸ Slovo „nežijí“ předpis upravuje tak, že *manželé spolu nežijí, netvoří-li manželské či rodinné společenství, bez ohledu na to, zda mají, popřípadě vedou rodinnou domácnost, s tím, že alespoň jeden z manželů manželské společenství zjevně obnovit nechce*.³⁹ V překladu manželé spolu můžou bydlet, ale nechovají se k sobě jako manželé, nemají spolu intimní vztah apod. Kdyby byla tato podmínka zrušena, tak by dle mého názoru došlo k větší přetíženosti soudů, protože by lidé podávali návrh na rozvod po každé hádce.

Druhou podmínkou je, že se manželé domluvili na péči o nezletilé děti, které nenabýly svéprávnosti, a na výživném. Dohoda by měla upravovat, jakou péči pro děti rodiče zvolili, popřípadě jak častý bude styk s druhým rodičem. I v případě nesporného rozvodu musí soud dohodu schválit. Jako třetí podmínkou se stanovuje ujednání o vypořádání SJM, které musí být písemné s ověřenými podpisy manželů.⁴⁰

Jestliže jsou splněny všechny náležitosti, jeden z manželů, nebo oba podají návrh na rozvod k soudu a zaplatí poplatek ve výši 2 000 Kč. Doloží se všechny listiny – dohoda o vypořádání majetku, rozsudek soudu ohledně péče o děti a oddací list manželů. Soudem je nařízeno ústní jednání, ale při tomto jednání soud nemusí zjišťovat příčiny rozvratu manželství.

V posledních letech někteří politici upozorňují na zatížení soudů pro vysoký počet nesporných rozvodů. Poukazují na výhodnější úpravu ve většině evropských zemích, kde dohodnuté rozvody probíhají u notáře, a ne u soudu. Jedná se např. o Francii, Španělsko, Lotyšsko, Řecko a Estonsko. Nediskutuje se však o notářích, kterým narůstají pravomoci. Přitom v současné době jsou hodně vytížení, protože míra povinného využívání notářských služeb je v ČR na rozdíl od jiných rozvinutých států vysoká. Domnívám se, že projednání nesporného rozvodu u soudu nezabere tolik času, proto mi stávající úprava připadá vyhovující.

---

³⁸ § 757 odst. 1 písm. a) OZ

³⁹ § 758 OZ

⁴⁰ Nesporný rozvod. In: *Rozvod zdarma.cz* [online]. 2021 [cit. 2023-01-08].

Dostupné z: <https://rozvodzdarma.cz/nesporny-rozvod/>

2.2.4.1.3 Klausule proti tvrdosti

I přesto, že je manželství hluboce, trvale a nenapravitelně rozvráceno, manželství nemusí být vždy rozvedeno, to se nazývá tvrdostní klauzule. Podmínky pro zachování manželství uvádí § 755 odst. 2 OZ.

První z nich se uplatňuje za situace, kdy manželství je sice rozvráceno, ale rozvod by odporoval zájmu nezletilého dítěte manželů, které nenabylo plné svéprávnosti. Předpis zájmem míní například invaliditu dítěte či psychickou nemoc. V obecné rovině je rozvod vždy zásahem do zájmu dítěte, protože už s oběma rodiči není v každodenním kontaktu.

Další podmínkou je stav, kdy by rozvod negativně dopadl na manžela, který se na rozvratu manželství převážně nepodílel, a kterému by byla zapříčiněna zvláště závažná újma, a zároveň by existovaly neobvyklé situace svědčící ve prospěch zachování manželství, ledaže by partneři spolu nežili minimálně 3 roky. Příkladem může být závažná choroba manžela nebo třeba jeho invalidita.⁴¹

---

⁴¹ HRUŠÁKOVÁ, Milana a kol. *Rodinné právo*. 2. vydání. Praha: C.H. Beck, 2017, 109 s.

3. Rozhodné právo pro rozvod manželství s mezinárodním prvkem

V úvodu této kapitoly bych ráda představila pár důležitých pojmů, které souvisejí s mojí diplomovou prací.

Mezinárodní právo soukromé (dále jen „MPS“) upravuje mezinárodní vztahy mezi osobami soukromého práva. Koordinuje národní právní řády, které se při úpravě těchto vztahů ocitnou v kolizi. To znamená, že identifikuje, který konkrétní právní řád bude aplikovatelný na daný případ. Tyto vztahy obsahují mezinárodní prvek. Mezinárodní neboli cizí, zahraniční prvek může spočívat v subjektu právního vztahu, předmětu, právní skutečnosti, které zakládají vznik, změnu nebo zánik právního poměru. Mezinárodním prvkem se rozumí např. subjekt, který má vztah k cizímu státu, předmět vztahu nacházející se v cizině nebo právní skutečnost, která má nastat v cizině. Musí být dostatečně významný, nikoli zanedbatelný.⁴²

Česká republika (dále jen „ČR“) zahrnuje do MPS pár kategorií norem: kolizní normy a přímé normy.

Kolizní normy nám určují rozhodné právo, které použijeme z dotčených právních řádů pro soukromoprávní vztah s mezinárodním prvkem. Samy neupravují práva a povinnosti účastníků právního poměru. Tyto normy spojují určitý skutkový stav s hmotněprávní normou. Použijí se tam, kde přímé normy neexistují. Původ kolizních norem nalezneme ve vnitrostátním právu, v přímo použitelných předpisech Evropské unie (dále jen „EU“), ale mohou být i unifikovány mezinárodními smlouvami. Skládají se ze dvou částí – rozsah a navázání. Rozsahem označujeme okruh právních otázek, na které se kolizní normy vztahují. Navázání nám určuje právní řád, kterého pro jejich úpravu užijeme, propojuje právní vztah s právním řádem pomocí hraničního určovatele.⁴³

Hraniční určovatel je skutečnost, kterou využívají kolizní normy k provázání právního vztahu s právem určitého státu. Považujeme za ně, např. *lex patriae* – právo státní příslušnosti, *lex domicilii* – právo místa pobytu, *lex fori* – právo místa sídla rozhodujícího orgánu, *lex electa* – právo zvolené stranami, *lex causae* – právní řád, kterým se řídí určitý právní vztah a mnoho

---

⁴² PEJCHALOVÁ GRÜNVALDOVÁ, Vladimíra, právnička a vysokoškolská pedagožka [ústní sdělení]. Právnická fakulta v Plzni, 18. října 2021, 1. seminář MPS.

⁴³ PEJCHALOVÁ GRÜNVALDOVÁ, Vladimíra, právnička a vysokoškolská pedagožka [ústní sdělení]. Právnická fakulta v Plzni, 18. října 2021, 1. seminář MPS.

dalších. Možnost odchýlit se od hraničního určovatele nám umožňuje úniková doložka, v takovém případě nemusíme aplikovat rozhodné právo.⁴⁴

Přímé hmotněprávní normy upravují výlučně soukromoprávní poměry s mezinárodním prvkem takovým způsobem, že samy obsahují hmotněprávní úpravu práv a povinností účastníků, a k jejich použití dochází bezprostředně, bez předchozí aplikace kolizních norem. Přímé normy mají vůči kolizním normám povahu norem zvláštních. Přímé normy jsou mimo jiné obsaženy v mezinárodních smlouvách, ale pokud není stát vázán mezinárodními smlouvami, nepoužijí se tyto přímé normy. Nejčastěji vznikají na mezinárodním základu, prameny jsou mezinárodní smlouvy, evropské právo.⁴⁵

Veřejný pořádek se skládá ze souhrnu základních hodnot a zásad společenského, státního zřízení a jeho právního řádu, které se obvykle odráží v Ústavě, ústavních zásadách či zásadách právních odvětví, na nich je nutno bez výhrady trvat a jsou mezí, kterou nelze překročit při používání cizích právních předpisů na základě kolizní normy. Zjednodušeně pravidla, na nichž leží právní základy společenského řádu společnosti.⁴⁶

3.1 Zákon o mezinárodním právu soukromém v ČR

V ČR je základním pramenem MPS zákon o mezinárodním právu soukromém č. 91/2012 Sb. (dále jen „ZMPS“) s účinností ode dne 1. ledna 2014. ZMPS předcházel zákon o mezinárodním právu soukromém a procesním č. 97/1963 Sb. K nové úpravě MPS došlo v souvislosti s rekodifikací soukromého práva současně s vydáním současného OZ a zákona o obchodních společnostech a družstev.

ZMPS je rozdělen do 9 částí. První část (§ 1 až § 5) je obecná, vymezuje předmět úpravy, jeho použití, výhradu veřejného pořádku a obcházení zákona. Druhá část (§ 6 až § 19) upravuje procesní záležitosti mezinárodního práva – pravomoc, řízení, uznání a výkon cizích rozhodnutí. Třetí část (§ 20 až § 28) vymezuje obecná ustanovení mezinárodního práva soukromého – kvalifikaci,

---

⁴⁴ PEJCHALOVÁ GRÜNVALDOVÁ, Vladimíra, právnička a vysokoškolská pedagožka [ústní sdělení]. Právnická fakulta v Plzni, 18. října 2021, 1. seminář MPS.

⁴⁵ PEJCHALOVÁ GRÜNVALDOVÁ, Vladimíra, právnička a vysokoškolská pedagožka [ústní sdělení]. Právnická fakulta v Plzni, 18. října 2021, 1. seminář MPS.

⁴⁶ PEJCHALOVÁ GRÜNVALDOVÁ, Vladimíra, právnička a vysokoškolská pedagožka [ústní sdělení]. Právnická fakulta v Plzni, 18. října 2021, 1. seminář MPS.

zpětný a další odkaz, předběžné otázky, zjišťování a používání zahraničního práva, výjimečné a podpůrné určení rozhodného práva, nutně použitelná ustanovení jiného zahraničního práva, právní postavení cizinců a zahraničních právnických osob, problematiku státní příslušnosti. V části čtvrté (§ 29 až § 101) nalezneme úpravu jednotlivých druhů soukromoprávních poměrů, způsobilosti mít práva, povinnosti, k právním jednáním, zastoupení, promlčení, rodinné právo, registrované partnerství, věcná práva, dědické právo, právo duševního vlastnictví, cenné papíry, investiční nástroje, závazková práva. Část pátá (§ 102 až § 110) se věnuje právní pomoci ve styku s cizinou. Šestá část (§ 111 až § 116) upravuje řízení o úpadku. Sedmá část (§ 117 až § 122) vymezuje rozhodčí řízení a uznání a výkon cizích rozhodčích nálezů. Osmá část (§ 123 a § 124) obsahuje přechodná a závěrečná ustanovení. Devátá část (§ 125) stanovuje účinnost zákona.

Z názvu zákona je zřejmé, které oblasti zákon vymezuje, blíže v § 1 ZMPS. Ustanovení § 2 ZMPS zakotvuje aplikační přednost vyhlášených mezinárodních smluv, kterými je ČR vázána, a přímo použitelných ustanovení práva EU, která stanovuje článek 288 SFEU, před tímto zákonem. Vztah zákona a mezinárodní smlouvy upravuje i článek 10 Ústavy. Následující § 3 zahrnuje situace, při kterých se musí použít český právní řád v mezích předmětu úpravy i přesto, že se ve vztahu vyskytuje mezinárodní prvek a podle kolizních ustanovení se řídí cizím právním řádem. Jde o tzv. imperativní normy vyskytující se zejména ve veřejném právu. Zákon v § 4 stanovuje neaplikování cizího právního řádu, pokud je v rozporu se základními principy českého práva. Ustanovení § 5 zakazuje obcházení zákona.

Pro naše účely je nejdůležitější úprava rodinného práva v části čtvrté v § 47 až § 52. Tyto paragrafy jsou členěny na tři nadpisy: pravomoc, rozhodné právo a uznání cizích rozhodnutí.

3.1.1 Pravomoc

Pravomoc českých soudů pro rozvod manželství se stanoví, pokud je alespoň jeden z manželů občanem ČR nebo žalovaný má v ČR obvyklý pobyt, ale jen v případě, že mezinárodní smlouva nebo právní předpis EU nestanoví jinak.⁴⁷

---

⁴⁷ § 47 odst. 1 ZMPS

V situaci, kdy ani jeden z manželů nejsou českými občany a žalovaný nemá obvyklý pobyt v ČR nebo v jiném členském státě EU, ani není občanem takového státu, tak je dána pravomoc českých soudů v řízení o rozvodu manželství ještě v několika případech: *oba manželé měli v České republice obvyklý pobyt a žalobce má ještě obvyklý pobyt v České republice, žalobce má obvyklý pobyt v České republice a druhý manžel se připojil k návrhu, nebo žalobce má obvyklý pobyt v České republice a měl tento obvyklý pobyt nejméně po dobu jednoho roku bezprostředně před podáním žaloby.*⁴⁸

3.1.2 Rozhodné právo

V § 48 ZMPS č. 91/2012 Sb. je upraveno rozhodné právo pro uzavření manželství. Zákon v § 49 vymezuje rozhodné právo pro osobní poměry mezi manžely, ale dle § 50 odst. 1 se rozvod manželství posuzuje podle práva státu, kterým se řídí osobní poměry manželů v okamžiku zahájení řízení. Jedná se o logické řešení, protože k rozvodu manželství dochází v důsledku problémů, které nastanou v osobních vztazích manželů.⁴⁹

Dle obecného pravidla se rozvod manželství řídí státem, ve kterém oba manželé mají státní občanství. V případě, že manželé jsou občany různých států, tak se řídí poměry státu, ve kterém mají obvyklý pobyt, jinak českým právním řádem. V situaci, ve které je potřeba použít cizí právní řád, ale rozvod manželství se připouští za tíživých okolností nebo není vůbec dovolené, použije se český právní řád, ale jen pokud má české státní občanství alespoň jeden z manželů nebo alespoň jeden z nich má obvyklý pobyt na území ČR.⁵⁰

Z hlediska prohlášení manželství za neplatné nebo při stanovení, zda manželství existuje či neexistuje, se musí tyto otázky posuzovat podle právních řádů, které byly rozhodné v okamžiku uzavření sňatku.⁵¹

---

⁴⁸ § 47 odst. 2 ZMPS

⁴⁹ PAUKNEROVÁ, Monika a RYŠAVÝ, Lukáš. *Zákon o mezinárodním právu soukromém: komentář*. 2. rozšířené vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2013, 340 s.

⁵⁰ § 50 odst. 2 ZMPS

⁵¹ § 50 odst. 3 ZMPS

3.1.3 Uznání cizích rozhodnutí

ZMPS upravuje i uznání cizích rozhodnutí ve věcech manželských. Podle § 51 ZMPS se pravomocná cizí rozhodnutí v ČR uznávají, pokud se týkají zákonného odloučení, rozvodu manželství, prohlášení manželství za neplatné a stanovení, zda manželství existuje či neexistuje za předpokladu, že alespoň jeden z účastníků řízení má státní občanství ČR. O uznání rozhodnutí rozhoduje Nejvyšší soud. Zákon stanoví výjimky pro uznání cizích rozhodnutí, pokud by např. uznání výrazně odporovalo veřejnému pořádku, věc by náležela do výlučné pravomoci českých soudů nebo by nebyla zaručena vzájemnost.⁵² Některé evropské právní předpisy upravují termín zákonné odloučení, rozumí se tím odloučení manželů před církví.

3.2 Právní předpisy EU

EU je mezinárodní organizace, která sdružuje 27 států. Právo EU lze definovat jako nezávislý právní systém nadřazený právním systémům jednotlivých členských států, sleduje cíl jednotného společného práva ve všech členských zemích.

ČR se stala členským státem na základě Smlouvy mezi členskými státy EU a ČR o přistoupení ČR k EU 1. května 2004. Pro ČR vstup do EU znamená dodržování práva EU, jehož základní zásadou je aplikační přednost před národním právem členského státu. Obecně se právo EU dělí na primární a sekundární právo.

V řízení mezinárodních rozvodů je důležité zodpovědět si tři otázky: kde bude spor zažalován, jakým právním řádem se bude rozvod řídit a jak bude zacházeno s rozhodnutím soudu. Tyto otázky jsou navzájem propojeny. Neměla by nastat situace, kdy spor projednává soud státu, se kterým osoba nemá žádný kontakt či vztah, a současně by se daný vztah posuzoval podle právního řádu bez jakéhokoli vztahu s dotčenou osobou.

3.2.1 Primární právo

Primární právo se skládá ze zakládajících smluv a smluv o přistoupení jednotlivých států. Z hlediska MPS se staly významné dvě smlouvy – Smlouva

---

⁵² § 15 odst. 1 ZMPS

o fungování Evropské unie (dále jen „SFEU“) a Smlouva o Evropské unii (dále jen „SEU“).

Hlavním smyslem SFEU je posílení demokracie, zvýšení soudržnosti ve vnějších vztazích, zvýšení efektivity rozhodovacího procesu, aktualizace základních pravidel spolupráce Unie, změna struktury orgánů EU. Článek 81 upravuje justiční spolupráci v občanských věcech s mezinárodním prvkem. Spolupráce se opírá o princip recipročního uznávání soudních a mimosoudních rozhodnutí.⁵³ Opatření rodinného práva s mezinárodním prvkem upravuje legislativní postup, který Rada EU přijímá jednomyslně po konzultaci s Evropským parlamentem.⁵⁴

Z hlediska mé diplomové práce bych označila za významný článek 331 SFEU, který vymezuje posílenou spolupráci členských států v určitých oblastech. Na základě tohoto článku některé členské státy přijaly Nařízení Rady (EU) č. 1259/2010 ze dne 20. prosince 2010, kterým se zavádí posílená spolupráce v oblasti rozhodného práva ve věcech rozvodu a rozluky.

3.2.2 Sekundární právo

Sekundární právo tvoří nařízení, směrnice, rozhodnutí, doporučení a stanoviska podle článku 288 SFEU. Nařízení zavazuje každý členský stát v celém rozsahu. V rámci EU ve věcech mezinárodních rozvodů považuji za stěžejní dvě nařízení – Nařízení Rady (ES) č. 2201/2003 ze dne 27. listopadu 2003 o příslušnosti a uznávání a výkonu rozhodnutí ve věcech manželských a ve věcech rodičovské zodpovědnosti a o zrušení nařízení (ES) č. 1347/2000 a Nařízení Rady (EU) č. 1259/2010 ze dne 20. prosince 2010, kterým se zavádí posílená spolupráce v oblasti rozhodného práva ve věcech rozvodu a rozluky.

3.2.2.1 Nařízení Brusel II bis

Nařízení Brusel II bis celým názvem Nařízení Rady (ES) č. 2201/2003, ze dne 27. listopadu 2003 o příslušnosti a uznávání a výkonu rozhodnutí ve věcech manželských a ve věcech rodičovské zodpovědnosti a o zrušení nařízení (ES) č. 1347/2000 upravuje občanskoprávní věci související s rozvodem, rozlukou,

---

⁵³ článek 81 odst. 1 SFEU

⁵⁴ článek 81 odst. 3 SFEU

prohlášením manželství za neplatné, priznáním, výkonem, převedením a úplným či částečným odnětím rodičovské odpovědnosti. Brusel II bis zavazuje všechny členské státy EU s výjimkou Dánska. Vztahuje se na zahájená řízení a rozhodnutí, která vydaly soudy členských států EU kromě Dánska po 1. březnu 2005 dle článku 72 Brusel II bis.

Nařízení je rozděleno do sedmi kapitol a má 72 článků. První kapitola (čl. 1 a 2) upravuje oblast působnosti a základní pojmy. Ve druhé kapitole (čl. 3-20) je zakotvena příslušnost soudů. Dále se rozděluje na tři oddíly: rozvod, rozluka a prohlášení manželství za neplatné; rodičovská zodpovědnost a společná ustanovení. Třetí kapitola (čl. 21–52) se věnuje uznávání a výkonu rozhodnutí a skládá se z šesti oddílů. Čtvrtá kapitola (čl. 53–58) se zabývá spoluprací ústředních orgánů. Pátá kapitola (čl. 59–63) se zabývá vztahy k jiným nástrojům, předpisům. Kapitola šestá (čl. 64) a sedmá (čl. 65-72) se věnuje přechodným a závěrečným ustanovením.

Dle článku 1 odst. 3 se toto řízení nevztahuje na:

- a) *určení nebo popření rodičovství,*
- b) *rozhodnutí o osvojení, předadopční opatření nebo na neplatnost či zrušení osvojení,*
- c) *příjmení a jména dítěte,*
- d) *dosažení zletilosti,*
- e) *vyživovací povinnosti,*
- f) *správy jmění nebo dědictví,*
- g) *opatření přijatá v důsledku trestných činů spáchaných dětmi.*⁵⁵

Nařízení se neaplikuje na registrované partnerství a vyživovací povinnost mezi současnými i bývalými manžely.

Osobní působnost nařízení není jednoznačná, záleží na jednotlivých částech nařízení. Za hlavní kritérium se považuje obvyklý pobyt. Jedná se o autonomní pojem, který je třeba vykládat nezávisle na vnitrostátním právu jednotlivých členských států. Musíme ho odlišovat od pojmu bydliště a trvalý pobyt. Poprvé pojem obvyklé bydliště stanovila v oblasti MPS Haagská konference. Označovala tím hraniční určovatelské místo domicilu a státní příslušnosti.⁵⁶

---

⁵⁵ článek 1 odst. 3 Brusel II bis

⁵⁶ ZAVADILOVÁ, Marta a TUROŇOVÁ, Jana. Pravidla určování mezinárodní soudní příslušnosti dle nařízení Brusel II bis ve světle nejnovější judikatury Evropského soudního dvora. *Právní rozhledy: časopis pro všechna právní odvětví*. Praha: C. H. Beck. 2010(7), 246. ISSN 1210-6410.

Za velmi zavádějící považují obvyklé bydliště, které se tak překládá v nařízení Brusel II bis. Vyskytuje se zde důležitý aspekt – úmysl. To znamená, že se spíše definuje jako určité místo, kde osoba má v úmyslu žít trvale. Odlišuje se také obvyklé bydliště dítěte od obvyklého bydliště dospělého. Obvyklé bydliště dítěte vymezuje Rozsudek Soudního dvora (třetího senátu) ze dne 2. dubna 2009 ve věci C-523/07 („A“). Je to místo, které vykazuje určité propojení dítěte se sociálním prostředím. Bere se v úvahu devět znaků, které by se měly v této souvislosti zohledňovat: trvání, pravidelnost, podmínky a důvody pobytu dítěte na území členského státu, státní příslušnost dítěte, místo školní docházky, jazykové znalosti, rodinné a sociální vazby.

Obvyklý pobyt definuje i judikatura Soudního dvora Evropského unie (dále jen „ESD“). Nejznámější případ je Rozsudek Soudního dvora (třetího senátu) ze dne 15. září 1994 ve věci C-452/93 (Pedro Magdalena Fernández proti Komisi Evropských společenství). Obsahem judikátu je situace, kdy pan Fernández přesunul svůj pobyt na několik měsíců z Belgie do Španělska. To znamená, že se jednalo pouze o dočasnou změnu pobytu pana Fernández. A ESD uvedl, že za obvyklý pobyt se považuje místo, kde s přihlédnutím ke všem relevantním skutečnostem pro určení takového obvyklého pobytu má osoba své trvalé či obvyklé centrum zájmů místo, ve kterém se nachází centrum zájmů osoby a do kterého se vrací. Je zde nutné zohlednit všechny skutkové okolnosti, které zakládají tento pobyt a místo skutečného pobytu dotyčné osoby.

Dalším příkladem, který definuje obvyklý pobyt, je Rozsudek Soudu prvního stupně (třetího senátu) ze dne 10. července 1992 ve věci T-63/91 (Elisabeth Benzler proti Komisi Evropských společenství) týkající se studijního pobytu, který Belgičanka Benzler absolvovala čtyři roky v Německu. I přesto nedošlo ke změně obvyklého pobytu, protože dotyčná osoba neměla v úmyslu přesunout do této země centrum svých zájmů. Za obvyklý pobyt se nepovažuje skutečnost, že osoba pobývá na území určitého státu pouze za účelem studia. Jedná se o hledisko stability a pevnosti vazby na určitý stát, délka pobytu není relevantní.

Obecná příslušnost mezinárodních soudů ve věcech manželských je upravena v článku 3. Článek 7 se věnuje zbytkové příslušnosti. Zbytková příslušnost znamená, že se příslušnost určí podle lex fori jako právo sídla rozhodujícího orgánu, musí být splněna podmínka nepřislušnosti žádného soudu členského státu EU dle tohoto nařízení a v tom případě dochází k určení příslušnosti soudu podle vnitrostátního práva.

Soudní příslušností se zabýval ESD v Rozsudku Soudního dvora (třetího senátu) ze dne 29. listopadu 2007 ve věci C-68/07 (Kerstin Sundelind Lopez proti Miguel Enrique Lopez Lizazo). Jednalo se o rozvod mezi švédskou manželkou a kubánským manželem. Obvyklý pobyt měli ve Francii, manželka tam zůstala, ale manžel se přestěhoval zpět na Kubu. Žena podala návrh u švédského soudu, ale ten uvedl, že příslušný je francouzský soud. ESD se s tím vypořádal tak, že není příslušný švédský soud, ale francouzský.

Dle článku 3 Brusel II bis ve věcech týkajících se rozvodu, rozluky nebo prohlášení manželství za neplatné jsou příslušné soudy toho členského státu, jehož státní občanství mají oba manželé, nebo:

a) *na jehož území*

- *mají manželé obvyklé bydliště, nebo*
- *měli manželé poslední společné obvyklé bydliště, pokud zde jeden z nich ještě bydlí, nebo*
- *má odpůrce bydliště, nebo*
- *v případě společného návrhu na zahájení řízení má alespoň jeden z manželů obvyklé bydliště, nebo*
- *má navrhovatel obvyklé bydliště, v němž bydlel nejméně jeden rok bezprostředně před podáním návrhu na zahájení řízení, nebo*
- *má navrhovatel obvyklé bydliště, v němž bydlel nejméně šest měsíců bezprostředně před podáním návrhu na zahájení řízení, a zároveň je buď státním příslušníkem tohoto členského státu, nebo, v případě Spojeného království a Irska, zde má "domicil";*

b) *jehož státními příslušníky jsou oba manželé nebo, v případě Spojeného království a Irska, se jedná o zemi "domicilu" obou manželů.⁵⁷*

Mimo jiné se domicil vyskytuje v právních řádech několika dalších evropských států, například ve Švýcarsku, Španělsku či Francii. Neexistuje jednotná definice, jeho charakter je právního rázu. Vyjadřuje právní poměr mezi osobou a určitou zemí.

Který soud rozhoduje ve věcech rozvodu se ponechává na uvážení jednoho z manželů – navrhovatele, tzv. „forum shopping“. Jestliže navrhovatel splňuje více podmínek podle článku 3, může si určit soud, který bude danou věc projednávat a s největší pravděpodobností mu přinese výhodné rozhodnutí. Stanovení přednosti

---

⁵⁷ článek 3 Brusel II bis

kritérií v článku 3 se zabýval SDEU v Rozsudku Soudního dvora (třetího senátu) ze dne 16. července 2009 ve věci C-168/08 (Laszlo Hadadi (Hadady) proti Csilla Marta Mesko), který stanovil jejich rovnocenné postavení.

Příklad č. 1: Paní Lenka a Pan Martin jsou manželé už deset let, ale paní Lenka se chce nechat rozvést. Paní Lenka je českou občankou a pan Martin je chorvatským občanem. Společně žijí ve Finsku, kde mají obvyklý pobyt.

1. Podle článku 3 odst. 1 písm. a) první odrážky jsou k řízení příslušné finské soudy podle obvyklého bydliště.

2. Pokud by se paní Lenka vrátila zpět do ČR, mohla by podat návrh na rozvod manželství u českých soudů za předpokladu, že v ČR bude mít obvyklé bydliště, a zároveň za splnění alespoň jedné situace: pan Martin souhlasí s podáním společného návrhu na rozvod manželství dle článku 3 odst. 1 písm. a) čtvrté odrážky, nebo paní Lenka bydlela na území České republiky nejméně šest měsíců před podáním návrhu na rozvod dle článku 3 odst. 1 písm. a) šesté odrážky, nebo paní Lenka bydlela na území České republiky nejméně jeden rok před podáním návrhu na rozvod dle článku 3 odst. 1 písm. a) páté odrážky.

3. Pokud by pan Martin podal návrh na rozvod manželství dříve než paní Lenka u finských soudů podle článku 3 odst. 1 písm. a) první odrážky/druhé odrážky, paní Lenka by nemohla podat svůj návrh z důvodu litispendence. Litispendence znamená, že pokud se o dané věci již jedná, nemůže být zahájeno další řízení před soudem o stejné věci, tzv. ne dvakrát ve stejné věci. Úpravu litispendence nalezneme v článku 19 Brusel II bis. Pokud je ale dle tohoto nařízení podán návrh u nekompetentního soudu, tak ten automaticky svou nepřislusnost.

Příklad č. 2: Paní Lenka, česká občanka, podala návrh na rozvod manželství proti panu Martinovi, slovenskému občanovi u českého soudu. Manželé mají obvyklý pobyt na Slovensku.

1. Český soud musí prohlásit svou nepřislusnost, protože podle článku 3 je příslušný slovenský soud.

2. Může být podán dle článku 4 protinávrh, o kterém je oprávněn rozhodovat příslušný soud na základě článku 3.

Dále je potřeba zmínit článek 16, ve kterém nalezneme, jaký okamžik se považuje za zahájení řízení. Buď se jedná o okamžik, kdy návrh na zahájení řízení nebo podnět byl podán k soudu za situace, že poté navrhovatel přijmul opatření požadovaná pro doručení odpůrci, nebo kdy písemnost převzal doručující

orgán, a zároveň navrhovatel souhlasil s prostředky, které jsou požadované pro podání písemnosti k soudu.

Uznávání a výkon cizích rozhodnutí obsahuje třetí kapitola. Článek 21 odst. 1 a odst. 3 nám říká, že ve věcech manželských se uznávají záležitosti týkající se rozvodu, rozluky, prohlášení manželství za neplatné nebo zda tu manželství je či není. Jedná se o konstitutivní rozhodnutí, kterými se právní vztahy zakládají, mění nebo ruší. Uznání a neuznání rozhodnutí vydanými členskými státy není potřeba projednat ve zvláštním řízení, ale jen dotčená osoba může požádat o vydání rozhodnutí u soudů, které se určí podle vnitrostátních právních předpisů. Článek 30 stanovuje pravidlo, že se osoba při podání návrhu musí řídit právním řádem členského státu výkonu.

V článku 22 jsou taxativně vymezeny důvody pro odepření uznání, které se zkoumají *ex offo*. Uznání nesmí být v rozporu s veřejným pořádkem rozhodujícího soudu členského státu, nebo jestliže bylo porušeno právo odpůrce na včasné vyrozumění o zahájení řízení a přípravu na jednání, a zároveň odpůrce s takovým způsobem nesouhlasil, nebo jestliže je rozhodnutí v nesouladu s rozhodnutím vydaným mezi totožnými stranami v členském státě, v němž se o uznání rozhodnutí žádá, *nebo jestliže je neslučitelné s dřívějším rozhodnutím, které bylo vydáno v řízení mezi stejnými stranami v jiném členském státě nebo ve třetí zemi, za předpokladu, že toto dřívější rozhodnutí splňuje podmínky nezbytné k uznání rozhodnutí v členském státě, v němž se o uznání žádá.*⁵⁸

Nařízení obsahuje v článku 25 důvod zákazu zamítnutí uznání rozhodnutí, a to v situaci, ve které žadatel podá návrh na uznání rozhodnutí u soudu členského státu, který nepřipouští rozvod, rozluku nebo prohlášení manželství za neplatné na základě těch samých skutečností. Každý členský stát zasílá Komisi seznam soudů, u kterých se může podat návrh na prohlášení vykonatelnosti rozhodnutí. V ČR se jedná o okresní soudy.

*Místní příslušnost se určuje podle místa obvyklého bydliště osoby, vůči které je výkon rozhodnutí navrhován, nebo podle místa obvyklého bydliště kteréhokoli dítěte, na něž se návrh vztahuje.*⁵⁹

Podle článku 47 odst. 1 se výkon rozhodnutí řídí právním řádem členského státu místa výkonu. V ČR upravuje výkon rozhodnutí především občanský soudní řád č. 99/1963 Sb. (dále jen „OSŘ“) v šesté části.

---

⁵⁸ článek 22 Brusel II bis

⁵⁹ článek 29 Brusel II bis

3.2.2.2 Nařízení Řím III

Řím III s celým názvem Nařízení Rady (EU) č. 1259/2010 ze dne 20. prosince 2010, kterým se zavádí posílená spolupráce v oblasti rozhodného práva ve věcech rozvodu a rozluky sjednocuje kolizní úpravu ve věcech rozvodu a rozluky, ale nevztahuje se na prohlášení manželství za neplatné. Nařízení poskytuje přehlednější kolizní úpravu, posílení spolupráce států, větší právní jistotu, ochranu slabším stranám při rozvodu manželství nebo rozluky a upravuje problematiku tzv. forum shopping. Nařízení se vztahuje na zahájená řízení a na dohody uzavřené po 21. června 2012, což obsahuje článek 21 Řím III.

Nařízení je členěno do čtyř kapitol a 21 článků. První kapitola (čl. 1–4) vymezuje oblast působnosti, vztah k nařízení č. 2201/2003 (Brusel II bis), definici a univerzální použitelnost. Druhá kapitola (čl. 5–16) upravuje jednotná pravidla ohledně rozhodného práva ve věcech rozvodu a rozluky – volba rozhodného práva, souhlas, materiální a formální platnost, změna rozluky na rozvod, použití práva místa soudu, vyloučení zpětného a dalšího odkazu, veřejný pořádek, kolizi právních norem. Třetí kapitola (čl. 17–20) obsahuje ustanovení o informaci poskytované zúčastněnými členskými státy, přechodná ustanovení, vztah k mezinárodním úmluvám, ustanovení o přezkumu. Čtvrtá kapitola (čl. 21) se zabývá platností a použitelností.

Článek 3 definuje „zúčastněný členský stát“, rozumí se tím členský stát, který se účastní posílené spolupráce v oblasti rozhodného práva ve věcech rozvodu a rozluky na základě rozhodnutí 2010/405/EU nebo na základě rozhodnutí přijatého v souladu s čl. 331 odst. 1 druhým nebo třetím pododstavcem Smlouvy o fungování Evropské unie.⁶⁰ Zavazuje 17 členských států: Belgie, Bulharsko, Estonsko, Francie, Itálie, Litva, Lotyšsko, Lucembursko, Maďarsko, Malta, Německo, Portugalsko, Rakousko, Rumunsko, Řecko, Slovinsko a Španělsko.⁶¹ Některé státy dávají přednost tomuto nařízení před autonomními kolizními národními normami.

ČR na seznam nepatří, ale to neznamená, že v budoucnu je přistoupení našeho státu vyloučeno. Jelikož někteří čeští občané mají obvyklý pobyt na území z některých zavazujících států, tak soud po podání návrhu na rozvod manželství

---

⁶⁰ článek 3 odst. 1 Řím III

⁶¹ Rozvod a rozluka. In: *EU* [online]. 2020 [cit. 2023-02-05].

Dostupné z: https://e-justice.europa.eu/356/CS/divorce_and_legal_separation

bude postupovat podle nařízení Řím III.⁶² Na našem území jsou soudy vázány ZMPS nebo určitou mezinárodní smlouvou.

ESD stanovil, že Řím III se neaplikuje na tzv. soukromé rozvody v Rozsudku Soudního dvora (prvního senátu) ze dne 20. prosince 2017 ve věci C-372/16 (Soha Sahyouni proti Raja Mamisch). Případ spočíval v řízení o rozvodu a jeho uznání vydané ve třetí zemi. Manželé byli oddáni v Sýrii a nyní mají obvyklý pobyt v Německu. Oba mají syrské i německé občanství. Rozvod byl učiněn dle šarií jednostranným prohlášením. ESD prohlásil, že na takový rozvod se nevztahuje Řím III. Nařízení se uplatní jen na rozvody prohlášené veřejným orgánem a státním soudem.

*Nařízením není dotčeno použití mezinárodních úmluv, jejichž stranou je jeden nebo více zúčastněných členských států ke dni přijetí Nařízení Řím III a které obsahují kolizní normy ve věcech rozvodu a rozluky, a to aniž jsou dotčeny práva a povinnosti ze smluv uzavřených před vstupem do Evropské unie. Nařízení se použije mezi zúčastněnými členskými státy přednostně ve vztahu k úmluvám uzavřeným výlučně mezi dvěma a více členskými státy v rozsahu, ve kterém se týkají předmětu úpravy Nařízení Řím III.*⁶³

V článku 4 se můžeme dočíst o tzv. univerzální použitelnosti. *Soudy členských států budou při použití Řím III aplikovat právo, na něž jeho ustanovení navazují, bez ohledu na to, zda se jedná o členský stát participující na tomto nařízení, či ne.*⁶⁴

Oblast působnosti je vymezena v článku 1, nařízení se aplikuje, pokud dochází ke kolizi právních předpisů ve věcech rozvodu a rozluky. *Naopak se nepoužije na následující otázky, i když vyvstanou pouze jako předběžná otázka v souvislosti s řízením o rozvodu nebo rozluce:*

- a) právní způsobilost fyzických osob,
- b) existence, platnost nebo uznání manželství,
- c) prohlášení manželství za neplatné,
- d) jméno manželů,
- e) majetkové důsledky manželství,

---

⁶² ONDŘEJ, Jan. *Mezinárodní právo veřejné, soukromé, obchodní*. 5., rozšířené vydání Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2014. 302 s.

⁶³ PAUKNEROVÁ, Monika. *Evropské mezinárodní právo soukromé*. 2. vydání. Praha: C.H. Beck, 2013, 203 s.

⁶⁴ MALACKA, Michal a RYŠAVÝ, Lukáš. *Mezinárodní právo soukromé a procesní: úvod do studia mezinárodního práva soukromého a rozhodčího řízení*. 2. rozšířené vydání. Praha: Leges, 2021, 191 s.

- f) rodičovská odpovědnost,*
- g) vyživovací povinnosti,*
- h) svěřenství nebo dědění.⁶⁵*

Článek 5 vymezuje omezený výběr rozhodného práva stranami. Zvolené právo by mělo mít úzkou vazbu k manželům. *Manželé se mohou dohodnout, že si pro rozvod a rozluku zvolí rozhodné právo, jedná-li se o některé z následujících práv:*

- a) právo státu, v němž mají manželé v době uzavření dohody obvyklého bydliště, nebo*
- b) právo státu, v němž měli manželé poslední obvyklé bydliště, pokud zde v době uzavření dohody jeden z nich ještě bydlí, nebo*
- c) právo státu, jehož je jeden z manželů v době uzavření dohody státním příslušníkem, nebo*
- d) právo místa soudu (lex fori).⁶⁶*

Dle článku 5 odst. 2 a odst. 3 mají manželé možnost zvolit si rozhodné právo do okamžiku zahájení řízení u soudu. Některé právní řády místa soudu umožňují uzavřít dohodu o rozhodném právu i v průběhu řízení. V takovém případě to musí soud uvést do zápisu.

Dohoda mezi manžely musí obsahovat formální náležitosti: písemné vyhotovení, datování a podpisy obou manželů. Ujednání v elektronické formě má stejnou váhu jako v písemné dle článku 7 odst. 1.

Pokud oba manželé v době uzavření dohody mají obvyklý pobyt na území státu, který vymezuje další formální požadavky pro uzavření dohody, musí být uplatněny.

Článek 8 upravuje rozhodné právo v případě nezvolení práva stranami. *V případě, že nedojde k volbě podle článku 5, řídí se rozvod a rozluka právem státu:*

- a) v němž mají manželé obvyklé bydliště v okamžiku zahájení řízení u soudu, nebo popřípadě*
- b) v němž měli manželé poslední obvyklé bydliště, pokud k ukončení pobytu nedošlo dříve než rok před zahájením řízení u soudu a jeden z manželů v tomto státě pobývá ještě v okamžiku zahájení řízení u soudu, nebo popřípadě*
- c) jehož státní příslušnost mají oba manželé v okamžiku zahájení řízení u soudu, nebo popřípadě*

---

⁶⁵ článek 1 odst. 2 Řím III

⁶⁶ článek 5 Řím III

d) u jehož soudu bylo zahájeno řízení.⁶⁷

Jedná se o střet několika hraničních určovatelů, postupuje se následovně: nejprve se musí uplatnit první hraniční určovatel, pokud se neuplatní, tak druhý, pak třetí, potom čtvrtý. V praxi může nastat situace, ve které není zajištěn jednomu z manželů rovný přístup k rozvodu nebo rozluce z důvodu pohlaví, nebo rozhodné právo státu neupravuje rozvod, v takovém případě se použije právo místa soudu.⁶⁸

Použití rozhodného práva lze odmítnout v případě, že by došlo k rozporu rozhodného práva s veřejným pořádkem státu místa soudu dle článku 12. V článku 14, 15 a 16 nalezneme kolizní úpravu států z hlediska osobního nebo územního. Tyto články můžeme aplikovat pouze na státy, které mají dva a více právních systémů.

3.3 Mezinárodní smlouvy

ČR je vázána vyhlášenými mezinárodními smlouvami, k jejichž ratifikaci dal Parlament souhlas, a zároveň jsou součástí právního řádu dle článku 10 Ústavy. Mezinárodní smlouva má přednost před zákonem, to znamená, že se ustanovení zákona použije jen v případě, pokud nestanoví něco jiného mezinárodní smlouva, kterou je Česká republika vázána dle článku 10 Ústavy a § 2 ZMPS.

MPS rozlišuje z hlediska předmětu několik druhů smluv, např. smlouvy unifikující kolizní normy, smlouvy unifikující hmotněprávní přímé normy, smlouvy v oblasti obchodu a hospodářských styků, smlouvy v oblasti ochrany práv autorských a průmyslových, smlouvy o právní pomoci a o výkonu soudních rozhodnutí, úmluvy o diplomatických a konzulárních stycích a dvoustranné konzulární úmluvy.

Další rozdělení je z hlediska počtu smluvních stran: dvoustranné a mnohostranné.

Na našem území se dvoustranné neboli bilaterální mezinárodní smlouvy uzavíraly především za Československé republiky. Jednalo se zejména o dohody, které upravovaly právní pomoc v občanských věcech. Jejich ustanovení se většinou uplatní na rozvod manželství občanů ČR a příslušného druhého smluvního státu. Tyto úmluvy převážně stanoví, že rozvod manželství se řídí právem státu podle státního občanství manželů v době zahájení řízení. Může nastat situace,

---

⁶⁷ článek 8 Řím III

⁶⁸ článek 10 Řím III

kdy jeden z manželů bude státním občanem jednoho státu a druhý z manželů má státní občanství druhého státu, v takovém případě se rozvod manželství řídí podle společného bydliště manželů. Pokud má ale jeden z manželů bydliště na území jedné smluvní strany a druhý ve státě druhé smluvní strany, aplikuje se právní řád státu, před jehož soudem řízení o rozvod manželství probíhá.⁶⁹

Mnohostranné mezinárodní smlouvy se uzavírají mezi více státy. Za jednu z významných mnohostranných mezinárodních smluv považují Haagskou úmluvu o uznávání rozvodů a zrušení manželského soužití z 01. 06. 1970, která je závazná pro ČR jako vyhláška č. 131/1976 Sb.

3.3.1 Haagská úmluva o uznávání rozvodů a zrušení manželského soužití

Základním cílem této úmluvy je usnadnit uznání rozvodů a rozluk ve smluvních státech. Pro Československo vstoupila v platnost 11. července 1976 a aplikuje se na rozvod nebo ukončení manželského svazku nehledě na to, kdy proběhly.⁷⁰ Zavazuje 17 států: Austrálie, Česká republika, Dánsko, Egypt, Estonsko, Finsko, Itálie, Kypr, Lucembursko, Nizozemí, Norsko, Polsko, Portugalsko, Slovensko, Švédsko, Švýcarsko a Velká Británie.

Úmluva obsahuje 31 článků. Neaplikuje se na rozvody, k nimž došlo v jiném státě než ve smluvním, i kdyby některý z manželů byl občanem smluvního státu nebo v něm měl bydliště. Podle článku 2 budou rozvody a zrušení manželského soužití uznány ve všech smluvních státech, jestliže byl podán návrh na rozvod manželství nebo rozluku ve smluvním státě, a zároveň je naplněna alternativně jedna podmínka, ve kterém ke dni podání žádosti:

- a) měl manžel, proti kterému byl podán návrh na rozvod či rozluku, své bydliště,
- b) navrhovatel tam měl své bydliště a alternativně je splněna jedna ze dvou podmínek: toto bydliště trvalo déle než jeden rok před podáním návrhu, nebo tam manželé měli poslední společné bydliště,
- c) oba manželé byli státními občany tohoto státu,

---

⁶⁹ NEVRKLA, Luboš. *Rozhodné právo pro rozvod mezinárodního manželství: Dvoustranné mezinárodní smlouvy* [online]. 14. června 2016 [cit. 2023-02-06]. Dostupné z: <https://www.epravo.cz/top/clanky/rozhodne-pravo-pro-rozvod-mezinarodniho-manzelstvi-101824.html>

⁷⁰ článek 24 Úmluvy o uznávání rozvodů a zrušení manželského soužití

d) navrhovatel byl státním občanem tohoto státu a je splněna jedna ze dvou podmínek: manžel, který podal žádost tam měl své bydliště, nebo tam měl své bydliště nepřerušeně jeden rok a musel tam bydlet alespoň část dvouletého období, které předcházelo podáním návrhu,

e) navrhovatel ve věci rozvodu byl státním příslušníkem státu, a zároveň se navrhovatel nacházel v tomto státě ke dni podání návrhu a manželé měli poslední společně bydliště v zemi neuznávající rozvod.⁷¹

Článek 6 stanoví důvody, pro které nelze odmítnout uznání rozvodu:

a) rozvod nebo zrušení manželského soužití není přípustný při stanovení stejných skutečností podle práva státu, kde se návrh na uznání podává,

b) bylo použito jiné právo, než které mělo být aplikováno.⁷²

Článek 11 obsahuje ustanovení, které nám říká, že v případě splnění podmínek na základě úmluvy pro uznání, stát musí uznat rozvod, a zároveň nesmí zakázat uzavření nového manželství z důvodu, že právní řád jiného státu rozvod neuznává.

V úmluvě jsou v článku 7, 9 a 10 vymezeny překážky neboli negativní podmínky uznání. Smluvní státy mohou odmítnout uznání rozvodu mezi manžely, a to pokud:

a) manželé, kteří v době kdy k němu došlo, byli příslušníky států, jejichž právní řád rozvod nezná,

b) jedná se o neslučitelnost s dřívějším rozhodnutím týkající se manželského poměru a takové rozhodnutí bylo oznámeno ve státě, v němž se o uznání žádá, v němž bylo uznáno nebo v němž jsou splněny podmínky pro řízení o uznání,

c) uznání je ve zjevném rozporu s veřejným pořádkem smluvního státu.

Úpravu smluvních států s více právními řády nalezneme v článcích 13 až 16. Článek 17 obsahuje ustanovení, které nezakazuje smluvnímu státu použít při uznávání jiné a příznivější právní předpisy. Články 19 a násl. upravují výhrady práva každého smluvního státu nejpozději při ratifikaci nebo přístupu úmluvy.

---

⁷¹ článek 2 Úmluvy o uznávání rozvodů a zrušení manželského soužití

⁷² článek 6 Úmluvy o uznávání rozvodů a zrušení manželského soužití

4. Srovnání rozvodu manželství v ČR s rozvodem manželství v Rakousku

4.1 Právní předpisy mezinárodního práva soukromého v ČR a v Rakousku

Rakousko je státem, který sousedí s ČR. Obě země mají dlouhý a společný historický vývoj. Rakouská právní úprava manželství a rozvodu mezi dvěma rakouskými občany na rakouském území se primárně řídí podle zákona o manželství Gesetz zur Vereinheitlichung des Rechts der Eheschließung und der Ehescheidung im Lande Österreich und im übrigen Reichsgebiet. Vom 6. Juli 1938, Nr. 807/1938 se zkráceným názvem Ehegesetz (EheG), česky Zákon ke sjednocení práva manželství a rozvodu v Rakousku a ve zbytku Říše. 6. července 1938, č. 807/1938. V Rakousku stojí rozvodové důvody na dvou základních principech – na principu rozvratu a principu zavinění. Na rozdíl od české právní úpravy existuje jeden důvod pro rozvod manželství, a tím je kvalifikovaný rozvrat.

Základním pramenem MPS v ČR a v Rakousku je zákon. V českém právním řádu je to ZMPS a v rakouském právním řádu Bundesgesetz vom 15. Juni 1978 über das internationale Privatrecht (dále jen „IPR-Gesetz“), BGBl. Nr. 304/1978, česky Federální zákon ze dne 15. června 1978 o mezinárodním právu soukromém, Spolková sbírka zákonů č. 304/1978. I přesto, že se jedná o relativně starý zákon, po celou dobu účinnosti nedošlo k žádné novele v oblasti rozvodu.

Před přijetím IPR-Gesetz bylo MPS skromně upraveno v ABGB. V § 34 ABGB byla stanovena způsobilost k právním úkonům cizích státních příslušníků. § 35 až § 37 ABGB upravovaly rozhodné právo pro uzavření smluv v cizině a možnost svobodné volby práva mezi smluvními stranami.

ZMPS na rozdíl od IPR-Gesetz obsahuje podrobnější úpravu MPS. IPR-Gesetz se člení na 7 oddílů. Oddíl jedna (§ 1 až § 11) zahrnuje obecná ustanovení například princip nejpevnějšího vztahu, aplikace cizího práva, určení cizích práv, osobní stav fyzické a právnické osoby. Oddíl dva (§ 12 až § 15) upravuje osobní práva. Oddíl tři (§ 16 až § 27d.) se skládá z manželského práva, práva dětí, péče o jinou osobu a správce a partnerského práva s názvem Rodinná práva. Oddíl čtyři upravoval dědické právo a byl zrušen v roce 2015, protože vstoupilo v platnost Nařízení Rady (EU) č. 650/2012 ze dne 4. července 2012 o příslušnosti, rozhodném právu, uznávání a výkonu rozhodnutí a přijímání

veřejných listin v dědických věcech má zjednodušit vypořádání dědictví s mezinárodním prvkem. Použije se na dědictví osob, které zemrou po 17. srpnu 2015.⁷³ Oddíl pět (§ 31 až § 33a.) obsahuje zákon o majetku. Oddíl šest (§ 34) se věnuje právům k duševnímu vlastnictví. Oddíl sedm (§ 35, § 35a., § 48, § 49) s názvem Povinnosti se člení na smluvní závazky, rozšířenou volbu práva pro některé pojistné smlouvy, mimosmluvní nároky na náhradu škody a dobrovolného zástupce. Oddíl osm (§ 50 až § 54) obsahuje závěrečná ustanovení.

Za základní princip mezinárodního práva soukromého v Rakousku se považuje princip nejpevnějšího vztahu zakotven v § 1 IPR-Gesetz. Princip nejpevnějšího vztahu znamená, že se případy MPS posuzují podle práva státu, k němuž existuje nejužší vazba nebo nejsilnější vztah.

Z hlediska uplatnění kolizních norem dle § 3 IPR-Gesetz, tak se cizí právo použije z moci úřední a v původním rozsahu působnosti. Ustanovení § 4 IPR-Gesetz obsahuje zjištění cizího práva. Cizí právo se zjistí z moci úřední, soud může využít součinnosti stran, znaleckých posudků či informací Spolkového ministerstva spravedlnosti. Jestliže není možné stanovit cizí právní řád v přiměřené lhůtě, použije se rakouská právní úprava. ZMPS tuto problematiku podrobněji upravuje v § 23. Soud zahraniční právo také použije z úřední povinnosti a tak, jak se používá na území, na němž toto právo platí. V některých zahraničních právních řádech se neaplikuje cizí právo bez návrhu, ale tady je ustanovení totožné. Důležitým aspektem je zjistit obsah cizího práva. Soud nebo orgán veřejné moci, který v těchto věcech rozhoduje, učiní k zjištění obsahu všechna potřebná opatření, např. si může vyžádat vyjádření Ministerstva spravedlnosti. Vymezuje stejnou úpravu jako v IPR-Gesetz i v případě, jestliže není možné stanovit cizí právní řád v přiměřené lhůtě, použije se vnitrostátní právní úprava každého státu.

Ustanovení § 5 IPR-Gesetz obsahuje zpětný a další odkaz, kterého se použije, jestliže neodkazuje konkrétně na právo jiného státu. Rozhodujícím právem se stává rakouské, pokud cizí právo odkazuje zpět na rakouské právo. V případě, kdy odkazuje cizí právo na právní řád státu, na který již byl odkaz uvedený, považuje se za rozhodný právní řád státu, na které směřoval první odkaz. V ZMPS se stanoví zpětný odkaz podle § 21.

---

⁷³ MATEŘANKOVÁ, Jarmila. Mezinárodní příslušnost podle evropského nařízení o dědictví. *Časopis Ad Notam* [online]. 22. dubna 2016 [cit. 2023-02-28]. Dostupné z: https://www.nkcr.cz/casopis-ad-notam/detail/39_284-mezinarodni-prislusnost-podle-evropskeho-narizeni-o-dedictvi

V obou právních řádech se nepřipouští zpětný a další odkaz v oblastech závazkového a pracovního práva.

V § 6 IPR-Gesetz nalezneme výjimku z uplatňování kolizní normy, kdy se cizí právo neaplikuje, jestliže by jeho použitím došlo k rozporu se základními zásadami rakouského práva. Podle rakouského právního řádu se v některých případech uplatní imperativní normy bez ohledu na pravidla IPR-Gesetz, např. v oblastech pracovních smluv. Výjimku z uplatňování kolizních norem upravuje ZMPS v § 24. Zahraniční právo se nepoužije, pokud by jeho aplikací došlo k odporující rozumnému a spravedlivému uspořádání vztahu účastníků. České právo také uplatní imperativní normy, např. v oblasti finančního práva.

V oddílu 3A. nalezneme úpravu manželského práva. § 16 IPR-Gesetz obsahuje formu manželství. V Rakousku se forma uzavření manželství posuzuje podle rakouského práva a v zahraničí podle osobního stavu každého ze snoubenců, postačí dodržení formálních náležitostí místa uzavření sňatku. V ČR se forma uzavření manželství řídí právem místa, kde dojde k uzavření sňatku.

Ustanovení § 17 IPR-Gesetz nám říká, že uzavření sňatku, neplatnost manželství a prohlášení za neplatné se posuzuje u snoubenců podle osobního stavu každého z nich. Jestliže rozhodné právo podle osobního statutu jednoho nebo obou snoubenců nepředpokládá uzavření manželství z důvodu pohlaví jednoho nebo obou snoubenců, manželství se musí posoudit podle právního řádu státu, kde došlo k uzavření manželství. V ZMPS se toto ustanovení shoduje s IPR-Gesetz. V případě, že je manželství rozhodnutím platným pro Rakousko prohlášeno za neplatné, neexistující, zrušeno, rozvedeno, nemůže být nové manželství zakázáno nebo prohlášeno za neplatné jen z důvodu rozhodnutí neuznání osobního stavu jednoho nebo obou snoubenců nebo manželů.

Podle § 18 IPR-Gesetz se posuzují osobně právní účinky manželství, a to dle společného, případně posledního společného osobního stavu manželů, pokud ho alespoň jeden z nich zachoval, v druhém případě podle právního řádu státu obvyklého bydliště obou manželů a pokud neexistuje, tak podle právního řádu státu posledního společného místa pobytu za podmínky, že si ho jeden z nich ponechal, jinak podle rakouského práva. Zde se aplikuje základní princip nejpevnějšího vztahu, kdy se může použít práva jiného státu za předpokladu, že mají manželé užší vztah k jinému státu. Tato kolizní norma obsahuje i právo manžela na výživné, manželské soužití a povinnost poskytovat pomoc. Z hlediska

vyživovací povinnosti má v Rakousku i v ČR přednost před vnitrostátní úpravou MPS Nařízení Rady č. 4/2009 ze dne 18. prosince 2008 o příslušnosti, rozhodném právu, uznávání a výkonu rozhodnutí a o spolupráci ve věcech vyživovacích povinností, jehož cílem je umožnit účinný a rychlý výkon nároků v oblasti vyživovací povinnosti na zahájená řízení, schválené soudní smíry nebo uzavřené a veřejné listiny po 18. června 2011. Zároveň pravidla o rozhodném právu nalezneme v Haagském protokolu z roku 2007.⁷⁴

Manželské majetkové právo se řídí právem státu, které si manželé určili. Jestliže neexistuje, posuzuje se majetkové právo manželů podle práva, jenž upravuje osobní právní účinky v okamžiku uzavření sňatku dle § 19 IPR-Gesetz. V ZMPS se však majetkové poměry v manželství řídí právním řádem státu, ve kterém mají manželé obvyklý pobyt nebo právem státu, jehož jsou oba manželé státními občany, nebo českou právní úpravou dle § 49. Oba státy se řadí mezi země, které zavazuje Nařízení Rady 2016/1103 ze dne 24. 6. 2016 provádějící posílenou spolupráci v oblasti příslušnosti, rozhodného práva a uznávání a výkonu rozhodnutí ve věcech majetkových poměrů v manželství. To znamená, že kolizní normy manželského majetkového práva nahradí toto nařízení, které se použije na zahájená soudní řízení a uzavřené smlouvy po 29. lednu 2019.⁷⁵

Co se týče rozvodu v § 20 IPR-Gesetz, tak se řídí podle rozhodného práva osobních právních účinků v době rozvodu. ZMPS se v tomto ustanovení shoduje. Jestliže nelze manželství rozvést nebo nejsou k dispozici možnosti podle § 18 IPR-Gesetz, je rozhodujícím aspektem doba rozvodu, protože se rozvod posuzuje podle osobního statutu žalujícího manžela v okamžiku rozvodu.

Rakouská úprava MPS neupravuje zrušení manželství, protože ho nezná. ZMPS vymezuje zrušení v oblasti rodinného práva pouze v souvislosti s registrovaným partnerstvím a vyživovacích povinností.

4.2 Právní předpisy v EU

Jak jsem již popsala v kapitole 3, v rámci EU se na rozvod s mezinárodním prvkem vztahují dvě nařízení – Brusel II bis a Řím III.

---

⁷⁴ PAUKNEROVÁ, Monika. *Evropské mezinárodní právo soukromé*. 2. vydání. Praha: C.H. Beck, 2013, 256 s.

⁷⁵ Právo, kterého státu se použije? Česká republika In: *EU* [online]. [cit. 2023-02-19].

Dostupné z: https://e-justice.europa.eu/340/CS/which_country_s_law_applies?CZECH_REPUBLIC&member=1

4.2.1 Nařízení Brusel II bis

Nařízení Brusel II bis zavazuje ČR i Rakousko. Nejdříve byla přijata Bruselská úmluva dne 27. září 1968, která sice upravovala pravomoci soudu, uznání a výkon rozhodnutí ve věcech občanského a obchodního práva, ale do té oblasti nezahrnula rodinné právo. Mezitím vznikl návrh Bruselské úmluvy II, který otázky týkající se rodinného práva obsahoval. Členské státy ji ale nestihly podepsat, protože vstoupila v platnost Amsterodamská smlouva, která přesunula kompetence v oblasti soudnictví z druhého a třetího pilíře do komunitárního prvního. V důsledku toho bylo potřeba vytvořit nařízení. Nakonec bylo přijato v roce 2003 – Nařízení Brusel II bis, které nahradilo nařízení č. 1347/2000, o příslušnosti a výkonu rozhodnutí ve věcech manželských a rodičovské odpovědnosti obou manželů k dětem z roku 2000, zkráceně Brusel II. Jelikož ČR přistoupila až roku 2004, musely se s tím české soudy vypořádat, protože v Nařízení není uvedeno žádné zvláštní prohlášení o vstupu nových států v roce 2004 do EU⁷⁶, na rozdíl od Rakouska, které vstoupilo do EU 1. ledna 1995. Blíže jsem Brusel II bis popsala v kapitole 3. 3. 2. 1.

Níže uvedené situace se podle nařízení Brusel II bis posoudí následujícím způsobem.

Příklad 3: Paní Lenka a Pan Martin jsou oba manželé už pět let, ale paní Lenka se chce nechat rozvést. Paní Lenka je českou občankou a pan Martin je belgickým občanem. Společně žijí ve Švédsku, kde mají obvyklý pobyt.

1. Podle čl. 3 odst. 1 písm. a) odrážky první bude ve věci příslušný švédský soud.
2. V případě, že pan Martin měl české občanství, tak může paní Lenka návrh na rozvod manželství podat i v ČR podle čl. 3 odst. 1 písm. b).
3. Jestliže se paní Lenka ze Švédska odstěhovala do ČR a pan Martin zůstal bydlet ve Švédsku, tak je příslušný švédský soud podle čl. 3 odst. 1 písm. a) odrážky třetí.
4. Pokud se paní Lenka ze Švédska odstěhovala do ČR a pan Martin se odstěhoval na Kypr, ve věci je příslušný soud na Kypru podle čl. 3 odst. 1 písm. a) odrážky třetí.

---

⁷⁶ PAUKNEROVÁ, Monika. *Evropské mezinárodní právo soukromé*. 2. vydání. Praha: C.H. Beck, 2013, 129 a 130 s.

5. Pokud se paní Lenka ze Švédska odstěhovala do Rakouska a bydlela tam alespoň jeden rok před podáním návrhu na rozvod a pan Martin se odstěhoval na Kypr, tak je příslušný soud na Kypru podle čl. 3 odst. 1 písm. a) odrážky třetí, a zároveň je příslušný soud rakouský dle čl. 3 odst. 1 písm. a) odrážky páté.
6. V případě, že se paní Lenka ze Švédska odstěhovala do ČR a bydlela tam alespoň šest měsíců před podáním návrhu na rozvod a pan Martin se odstěhoval na Kypr, tak rozhoduje český soud podle čl. 3 odst. 1 písm. a) odrážky šesté, a zároveň může rozhodnout i soud na Kypru podle čl. 3 odst. 1 písm. a) odrážky třetí.
7. V situaci, kdy podají společný návrh na zahájení řízení a paní Lenka žije v ČR a pan Martin bydlí na Kypru, je příslušný podle čl. 3 odst. 1 písm. a) odrážky čtvrté kyperský nebo český soud.

Příklad 4: Paní Lenka je slovenskou občankou, pan Martin rakouským občanem. Pan Martin chce podat návrh na rozvod manželství. Společně žijí v Rakousku.

1. V tomto případě rozhoduje rakouský soud podle čl. 3 odst. 1 písm. a) odrážka první.
2. Pokud se paní Lenka přestěhovala na Slovensko, tak je příslušný rakouský soud podle čl. 3 odst. 1 písm. a) odrážky druhé nebo slovenský soud podle čl. 3 odst. 1 písm. a) odrážky třetí.

4.2.2 Nařízení Řím III

Nařízení Řím III vymezuje pravidla pro určení rozhodného práva ve věcech rozvodu a rozluky. Toto nařízení bylo přijato v rámci posílené spolupráce dle článku 331 SFEU. Členské státy můžou navázat posílenou spolupráci v některých oblastech, které uvádí Smlouvy a svou účast musí oznámit Radě a Komisi. Nejprve v roce 2005 byla Komisí přijata tzv. „Zelená kniha“, která obsahovala rozhodné právo a příslušnost soudů v oblasti rozvodů. O rok později byla předložena úprava nařízení měnící Brusel II bis, ale nebyla přijata z důvodu nejednotného souhlasu států.⁷⁷

---

⁷⁷ PAUKNEROVÁ, Monika. *Evropské mezinárodní právo soukromé*. 2. vydání. Praha: C.H. Beck, 2013, 129 a 197 s.

Nařízení bylo zavedeno v roce 2010 z důvodu právní jistoty, ochrany slabší strany, a zároveň umožňuje předejít komplikovanému a časově náročnému rozvodu. Z hlediska rozhodného práva mezi manžely je důležité se dohodnout, který právní řád se uplatní. Dohoda mezi manžely musí obsahovat určité formální náležitosti. Blíže jsem Nařízení Řím III popsala v kapitole 3. 2. 2. 2.

Vztahuje se na 17 států včetně Rakouska. ČR není součástí, ale v budoucnu se může připojit k této posílené spolupráci. I přesto, že pro ČR není Nařízení účinné, některé české občany zavazuje v případě obvyklého pobytu na území jednoho z členských států. Cílem je, aby tuto právní úpravu přijaly všechny členské státy, ale při přijetí se bohužel nedohodly na pravidlech rozhodného práva. Podle mého názoru sjednocení pravidel rozhodného práva je výhodná věc, protože by to přineslo větší míru flexibility. Volbu práva považuji za užitečnou i pro manžele, kteří stále mění místo bydliště v zahraničí kvůli práci.

Na níže uvedené případy aplikujeme nařízení Řím III.

Příklad 5: Paní Lenka je českou občankou, pan Martin italským občanem. Chtějí se rozvést. Obvyklý pobyt mají na území Rakouska.

1. Manželé si zvolili, že se rozvod řídí rakouským právem, na jehož území uzavřeli smlouvu o volbě práva podle čl. 5 odst. 1 písm. a).
2. Jestliže se manželé nedohodli na volbě práva, přistoupí se k čl. 8 písm. a). Rozvod se řídí podle rakouského práva.
3. Za situace, kdy paní Lenka má české i italské občanství, je rozhodující rakouské právo podle čl. 8 písm. a).
4. Pokud se paní Lenka přestěhovala do ČR před čtyřmi měsíci, dle čl. 8 písm. b) se rozvod řídí rakouským právem.
5. Za situace, kdy paní Lenka má české i italské občanství a přestěhovala se před dvěma lety do Rumunska, je rozhodující italské právo podle čl. 8 písm. c).

Příklad 6: Paní Lenka je českou občankou, Pan Martin je rakouským občanem a žijí spolu v Německu. Pan Martin podá návrh na rozvod.

1. Manželé se dohodli, že se jako rozhodné právo aplikuje rakouské podle čl. 5 odst. 1. písm. c).
2. Manželé se domluvili na použití rakouského práva při rozvodu, ale pouze ústní formou, z toho vyplývá, že nebyly splněny formální náležitosti, a proto se volba práva posuzuje jako neplatná. Rozhodným právem se stane německé podle čl. 8 písm. a).

3. Podle čl. 8 písm. a) se aplikuje německé právo v důsledku neshody manželů ohledně volby práva.
4. V případě, že se paní Lenka přestěhuje do ČR dva měsíce před zahájením návrhu na rozvod, použije se čl. 8 písm. b), německé právo.
5. V situaci, kdy pan Martin získá české občanství, podle čl. 8 písm. a), řídí se rozvod německým právem.
6. Pokud pan Martin získá české občanství, přestěhuje se do Rakouska a paní Lenka do ČR, aplikuje se české právo dle čl. 8 písm. c).

4.3 Mezinárodní smlouvy

V roce 1963 vstoupila v platnost Smlouva mezi Československou socialistickou republikou a Rakouskou republikou o vzájemném právním styku ve věcech občanskoprávních, o listinách a o právních informacích se Závěrečným protokolem, č. 9/1963 Sb., která se částečně dotýkala úpravy rozvodu manželství. Po vstupu do EU se rozvod manželství řídí právní úpravou v této organizaci, a proto v této kapitole srovnávám rozvod s mezinárodním prvkem ČR a Rakouska s Dánskem, které se neřídí úpravou Brusel II bis, a ČR a Rakouska s Ukrajinou. V ČR existuje více bilaterálních smluv upravujících oblast rozvodu než v Rakousku.

4.3.1 Dánsko

I přesto, že je Dánsko součástí EU, tak se na něj nevztahuje Nařízení Brusel II bis ani Nařízení Řím III. ČR ani Rakousko nemá mezinárodní smlouvu upravující rozvod manželství s Dánskem. Právní úpravu rozvodu s dánským příslušníkem vymezuje rakouské a české vnitrostátní MPS. V ČR se jedná o ZMPS a v Rakousku IPR-Gesetz. V Dánsku se vymezuje rozvod manželství s mezinárodním prvkem ve vnitrostátní úpravě MPS ve Vejledning om international kompetener i sager om separation og skilsmisse, nr 9277 af 20/03/2019, česky Pokyny k mezinárodní soudní příslušnosti ve věcech rozluky a rozvodu, č. 9277 ze dne 20. března 2019, které vydalo ministerstvo sociálních věcí, bydlení a seniorů, a zároveň v § 448f Retsplejelovens, česky Občanský soudní řád. V Dánsku lze projednat rozvod manželství, jestliže:

- a) má žalovaný bydliště v Dánsku;

- b) má navrhovatel má bydliště na území Dánska, a buď tam bydlel poslední dva roky, nebo tam pobýval;
- c) navrhovatel má dánské občanství a z toho důvodu nemůže podat návrh na rozvod ve státě, kde navrhoval bydlet;
- d) oba účastníci jsou dánskými občany a žalovaný souhlasí s projednáním věci v Dánsku;
- e) o rozvod se žádá na základě rozluky, kterou vydalo Dánsko v posledních pěti letech.⁷⁸

Tento zákon se nepoužije v situaci, kdy existuje úmluva mezi Dánskem a jiným státem v oblastech, které upravuje tento zákon. V současné době má Dánsko v oblasti manželství uzavřeno pouze Severskou úmluvu o manželství.⁷⁹

4.3.2 Ukrajina

Ukončení manželství na Ukrajině se může na rozdíl od ČR a Rakouska realizovat nejen u soudu, ale také u matričního úřadu za splnění dvou podmínek. Manželé se na rozvodu shodnou a nemají společné nezletilé potomky. Jedná se o rychlejší a levnější způsob rozvodu.⁸⁰

V ČR se občanskoprávní úprava řídí podle Smlouvy mezi Českou republikou a Ukrajinou o právní pomoci v občanských věcech, která vstoupila v platnost dne 8. listopadu 2002. Tato smlouva obsahuje rozvod v článku 30. Jestliže jsou manželé v době zahájení řízení na rozvod manželství občany smluvního státu, aplikuje se právo tohoto státu. V případě, že by jeden z manželů byl státní příslušník jednoho ze smluvních států a druhý z manželů státním příslušníkem druhého smluvního státu v okamžiku zahájení řízení, za rozhodné právo se považuje právo ve smluvním státě, ve kterém spolu manželé bydlí. V situaci, kdy manželé nemají společné bydliště, jeden z manželů má bydliště na území jednoho smluvního státu a druhý na území druhého smluvního státu, uplatní se právo toho smluvního státu, jehož soud obdržel návrh na zahájení řízení.

---

⁷⁸ Vejledning om international kompetener i sager om separation og skilsmisse. In: *Retsinformation* [online]. 20. marts 2019 [cit. 2023-02-27].

Dostupné z: <https://www.retsinformation.dk/eli/retsinfo/2019/9277>

⁷⁹ Vejledning om international kompetener i sager om separation og skilsmisse. In: *Retsinformation* [online]. 20. marts 2019 [cit. 2023-02-27].

Dostupné z: <https://www.retsinformation.dk/eli/retsinfo/2019/9277>

⁸⁰ Rozvod na Ukrajině [online]. [cit. 2023-03-21].

Dostupné z: <https://cs.mycheatsheet.org/9481169-divorce-in-ukraine>

Pravomoc soudů smluvních států je dána podle toho, ve kterém smluvním státě mají manželé společné bydliště. Jestliže má jeden z manželů bydliště na území jednoho smluvního státu a druhý na území druhého, je dána pravomoc soudům obou smluvních států.⁸¹

Dle mého názoru má ČR s Ukrajinou mezinárodní smlouvu v této oblasti z důvodu zlepšení spolupráce ve věcech rozvodu. Na rozdíl od Rakouska jednu z nejpočetnějších skupin cizinců na území ČR dlouhodobě tvoří ukrajinští občané, a proto je tato mezinárodní smlouva týkající se této problematiky nezbytná.

V ČR podle statistických údajů z roku 2018 bylo rozvedeno necelých 2000 manželských párů, ve kterých byl alespoň jeden cizí státní občan, to znamená 8 % z úhrnného počtu rozvodů. Z celkových 914 rozvedených žen, občanek ČR se jich v pořadí na druhém místě rozvedlo s mužem z Ukrajiny (71). Muži s českým občanstvím, jichž se týká celkem 677 mezinárodních rozvodů, ukončili také v pořadí na druhém místě manželství s Ukrajinou (152). Ze 46 % rozvodů s mezinárodním prvkem tvoří 20 % rozvody, kdy oba manželé byli cizí státní příslušníci, kteří měli obvyklý pobyt na území ČR. Z toho je 59 rozvodů mezi ukrajinskými občany.⁸²

Dne 11. března 1970 byla uzavřena Dohoda mezi Rakouskou republikou a Svazem sovětských socialistických republik o řízení v občanských věcech, která přímo neupravuje problematiku rozvodu manželství, ale článek 1 obsahuje ustanovení, které nám říká, že státní občané smluvních států mají rovné postavení k soudům na území druhého smluvního státu a stejná práva jako státní občané tohoto smluvního státu.⁸³ Právní úprava rozvodu manželství se řídí vnitrostátním MPS, konkrétně zákonem. V ukrajinském právu jsou stěžejní ustanovení „O mezinárodním právu soukromém“ z roku 2005. V Rakousku IPR-Gesetz, který jsem popsala v podkapitole 4.1.

---

⁸¹ Sdělení č. 123/2002 Sb. m. s., ministerstva zahraničních věcí o sjednání Smlouvy mezi Českou republikou a Ukrajinou o právní pomoci v občanských věcech - znění od 15. 12. 2008. In: *Zákony pro lidi.cz* [online]. [cit. 2023-02-21]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/ms/2002-123?text=>

⁸² KŘEŠŤANOVÁ, Jana. Cizinci z pohledu demografických charakteristik. In: *Statistika a my* [online]. 11. listopadu 2019 [cit. 2023-02-27]. Dostupné z: <https://www.statistikaamy.cz/2019/11/11/cizinci-z-pohledu-demografickych-charakteristik/>

⁸³ Abkommen zwischen der Republik Österreich und der Union der Sozialistischen Sowjetrepubliken betreffend das Verfahren in bürgerlichen Rechtssachen weiterhin anwendbar, BGBl. 291/1996. In: *Rechtssystem des Bundes* [online]. [cit. 2023-02-28]. Dostupné z: https://www.ris.bka.gv.at/Dokumente/BgblPdf/1972_112_0/1972_112_0.html

Ukrajinské MPS je vymezeno v Закон «Про міжнародне приватне право» від 23 червня 2005, № 2709-15, česky Zákon o mezinárodním právu soukromém ze dne 23. června 2005, č. 2709-15, který obsahuje ustanovení o přednosti mezinárodní smlouvy, jejíž smluvní stranou je Ukrajina, před tímto zákonem. Obsahuje článek o nejvyšší vazbě práva státu. To znamená, že pokud manželé mají užší vztah k jinému státu, použije se právní řád toho státu přednostně. Tento princip nalezneme i v IPR-Gesetz. Podle ukrajinského MPS se na zánik manželství aplikuje článek 60. Rozvod manželství se posuzuje podle společného osobního stavu manželů, poté podle práva státu, kde měli manželé poslední bydliště, pokud alespoň jeden v tomto státě stále žije.⁸⁴

Ukrajina podala žádost o členství v EU 28. února 2022 a status kandidátské země získala na zasedání Evropské rady 23. června 2022.⁸⁵ V takovém případě musí kandidátská země do svého národního řádu zavést mnoho předpisů EU. To znamená, že nejspíše v budoucnu bude Ukrajina součástí EU a tím pádem bude vázána nařízením Brusel II bis. Jednalo by se o výhodu z důvodu sjednocení pravidel rozvodu mezi Ukrajinou a dalšími státy.

4.3.3 Uznání cizího rozhodnutí

Haagská úmluva o uznávání rozvodů a zrušení manželského soužití byla sjednána 1. června 1970 na XI. zasedání Haagské konference o mezinárodním právu soukromém. Československá socialistická republika ji podepsala 6. února 1975 v Haagu. Zavazuje 17 smluvních států včetně ČR. Rakousko není členem. Úmluva se vztahuje na uznávání rozvodů a zrušení manželského soužití v jednom smluvním státě, když k rozvodům došlo v jiném smluvním státě v důsledku zákonného postupu.⁸⁶

Rakouské právo upravuje uznání cizího rozhodnutí o rozvodu, rozluce, neplatnosti manželství, existenci a neexistenci manželství v § 97 Bundesgesetz über das gerichtliche Verfahren in Rechtsangelegenheiten außer Streitsachen

---

⁸⁴ On Private International Law. In: *Verkhovna Rada of Ukraine: Legislation of Ukraine* [online]. June 23, 2005. December 23, 2022 [cit. 2023-02-27]. Dostupné z: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/en/2709-15#n34>

⁸⁵ European Neighbourhood Policy and Enlargement Negotiations (DG NEAR): Application for EU membership. In: *EU* [online]. [cit. 2023-02-27]. Dostupné z: https://neighbourhood-enlargement.ec.europa.eu/european-neighbourhood-policy/countries-region/ukraine_cs

⁸⁶ Vyhláška č. 131/1976 Sb., ministra zahraničních věcí o Úmluvě o uznávání rozvodů a zrušení manželského soužití - znění od 11. 7. 1976. In: *Zákony pro lidi.cz* [online]. [cit. 2023-02-27]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1976-131>

(Außerstreitgesetz - AußStrG), BGBl. I Nr. 111/2003, v překladu Spolkový zákon o soudním řízení v jiných právních věcech než spory (mimosporové právo – AußStrG), Spolkový zákonný věstník I č. 111/2003. Podle § 97 odst. 1 AußStrG se v Rakousku cizí rozhodnutí uznává, pokud neexistují důvody pro odmítnutí, ale zároveň musí být rozhodnutí pravomocné. Podle § 97 odst. 2 AußStrG se za důvody odmítnutí považuje: nesoulad se základními principy rakouského práva; jeden z manželů nedostal možnost se k tomu vyjádřit, ale to neplatí v případě, že by s rozhodnutím souhlasil; rozhodnutí je v rozporu s rakouským nebo dřívějším rozhodnutím splňující předpoklady pro uznání v Rakousku, a kterým bylo dotyčné manželství rozvedeno, prohlášeno za neplatné nebo byla zjištěna existence či neexistence manželství; pokud by došlo k aplikaci rakouského právního řádu, orgán uznávající rozhodnutí by nebyl mezinárodně odpovědný. Dle § 100 AußStrG se tato ustanovení neberou v úvahu, jestliže podmínky pro uznání určí mezinárodní právo nebo právní akty Evropských společenství rozdílně.

5. Srovnání rozvodu manželství v ČR s rozvodem manželství v islámských zemích

Islám je druhým nejrozšířenějším náboženstvím na světě, ovlivňuje nejen soukromé právo, ale i mezinárodní právo. Islámský souhrn zákonů se nazývá šaría. Některé země mají islám jakožto hlavní náboženství a v dalších státech žije menšinová populace věřící v islám. Za tyto státy považujeme, např. Afghánistán, Albánii, Ázerbájdžán, Bahamy, Bosnu a Hercegovinu, Egypt, Indonésii, Irák, Írán, Jordánsko, Kazachstán, Kyrgyzstán, Libanon, Libyi, Malajsie, Maroko, Nigérii, Omán, Pákistán, Saudskou Arábii, Spojené arabské emiráty, Sýrii, Turecko a Uzbekistán.

Od českého práva se islámské právo velmi liší. Jedním z největších rozdílů je víra v Boha, který je považován za jediného zákonodárce a ostatní se musí boží vůli podrobit. Zajišťuje chod islámského práva prostřednictvím základních pramenů, kterými jsou Korán, který dokonce obsahuje i pravidla pro výběr partnera, a Sunna. Islámské právo je na rozdíl od českého práva založeno na principu personality, zavazuje jen muslimy.⁸⁷

Na rozdíl od ČR v islámských zemích existuje spousta druhů ukončení manželství či rozvodu, závisí to hlavně na postavení žen, které nemají taková práva a povinnosti jako muži. V některých případech není jednoduché ukončit manželství. Partneri musí nejprve podstoupit proceduru, jejímž cílem je zachování manželského svazku. Probíhá pod dohledem komise složené z arbitrů či rodinné rady určené soudem.⁸⁸ V ČR stejný postup neexistuje.

Za moderní způsob zrušení manželství se považuje rozvod provedený manželem prostřednictvím elektronické pošty, textové zprávy SMS a sociální sítí. Tyto státy jsou, např. Spojené arabské emiráty, Kuvajt, Saudská Arábie, Malajsie a další.⁸⁹ Český právní řád neupravuje žádnou možnost rozvodu prostřednictvím elektronických zařízení.

---

⁸⁷ BEZOUŠKOVÁ, Lenka. *Islámské rodinné právo se zaměřením na právo manželské*. Praha: Leges, 2013, 16 s.

⁸⁸ BEZOUŠKOVÁ, Lenka. Řešení sporů vedoucích k rozvodu manželství v islámu. *Časopis pro právní vědu a praxi: Spory a jejich řešení v proměnách věku* [online]. 2013, XXI, 236-242 [cit. 2023-02-27]. ISSN 1805-2789.

Dostupné z: https://www.academia.edu/6556977/%C5%98e%C5%A1en%C3%AD_spor%C5%AF_vedouc%C3%ADch_k_rozvodu_man%C5%BEelstv%C3%AD_v_isl%C3%A1mu?email_work_card=title

⁸⁹ OSINA, Petr. *Základy islámského práva*. 2. vydání. Praha: Leges, 2022, 81 s.

Oproti ČR většina islámských zemích povoluje mnohoženství, manžel si může vzít až čtyři manželky současně, musí je ale zabezpečit z materiálního hlediska, protože v tradičních rodinách většina žen nepracuje, výjimkou je např. Tunisko a Turecko.⁹⁰ Naopak v ČR je dvojí manželství neboli uzavření jiného manželství za trvání svého manželství podle § 194 trestního zákona č. 40/2009 Sb. považováno za trestný čin.

V životě muslima/muslimky hraje důležitou úlohu víra k islámu, proto v některých islámských státech nalezneme ustanovení o změně víry nemuslima/nemuslimky k islámu jako povinnost pro uzavření sňatku. Následně odpadnutí od víry je bráno jako důvod pro rozvod manželství.⁹¹

Faktem je, že v některých islámských státech není povoleno uzavření manželství mezi vyznavači islámu a nevěřícími, což by se dle mého názoru v ČR bralo jako diskriminační. Podle Listiny základních práv se všem bez rozdílu náboženství zaručují základní práva a svobody, nikomu nesmí být způsobena újma na právech pro uplatňování základních práv a svobod, a zároveň existuje svoboda náboženského vyznání.

Obecně žena v islámských státech nemá rovnoprávné postavení s mužem, proto manželství není doporučováno dominantní ženě s vlastním názorem. Při rozvodu manželství nemají ženy taková práva jako muži. Zásadní je zde obvyklý pobyt manželů v době podání návrhu na rozvod manželství.

Z těchto důvodů je velmi obtížné srovnání těchto států s ČR, protože úprava rozvodu manželství s mezinárodním prvkem je úplně odlišná. Islámské státy se řadí mezi třetí země, nejsou součástí EU a s některými státy nemá ČR ani uzavřenou smlouvu v oblasti rozvodu manželství. V současnosti některé země patří do seznamu kandidátských zemích do EU. Jedná se o Albánii, Bosnu a Hercegovinu, Černou Horu, Severní Makedonii, Srbsko a Turecko.⁹² Přijetím těchto států do EU by se v budoucnu mohla sjednotit právní úprava mezinárodních rozvodů.

---

⁹⁰ BEZOUŠKOVÁ, Lenka. *Islámské rodinné právo se zaměřením na právo manželské*. Praha: Leges, 2013, 77 s. a 80 s.

⁹¹ BEZOUŠKOVÁ, Lenka. *Islámské rodinné právo se zaměřením na právo manželské*. Praha: Leges, 2013, 156 s. a 157 s.

⁹² Přistoupení k EU: Kandidátské země. In: *EU* [online]. [cit. 2023-02-27].

Dostupné z: https://european-union.europa.eu/principles-countries-history/joining-eu_cs

5.1 Albánie

S Albánií má naše země uzavřenou smlouvu ze dne 16. ledna 1959 s názvem Smlouva mezi Československou republikou a Albánskou lidovou republikou o právní pomoci ve věcech občanských, rodinných a trestních, č. 97/1960 Sb., která upravuje v článku 21 rozvod. Zde závisí na tom, jestli jsou manželé občany stejného státu nebo nejsou. Jestliže jsou manželé občany stejné smluvní strany a bydlí na území druhého smluvního státu v okamžiku podání návrhu na rozvod, má přednost právo smluvní strany, jejíž jsou manželé občany. Kompetentní jsou soudy obou smluvních stran. V situaci, kdy jeden z manželů bydlí v době podání návrhu na rozvod v jednom smluvním státě a druhý manžel ve státě druhém, jsou příslušné soudy smluvního státu, jehož občany manželé jsou. Pokud v okamžiku podání návrhu je jeden manžel občanem jedné smluvní strany a druhý manžel občanem druhé smluvní strany, zakládá se příslušnost soudů obou smluvních stran, soudy pak uplatňují právo svého státu.⁹³

Článek 40 mezinárodní smlouvy popisuje uznání a výkon rozhodnutí ohledně rozvodu manželství mezi ČR a Albánií. Na základě tohoto ustanovení dochází k automatickému uznání rozhodnutí, to znamená, že se nevyžaduje vydání dalšího rozhodnutí o uznání v ČR.⁹⁴

V Albánii se na rozvod manželství s mezinárodním prvkem aplikuje Ligji Nr. 10 428, dt 2. qershor 2011 „Për të drejtën ndërkombëtare private“, česky Zákon č. 10 428, ze dne 2. června 2011 „O mezinárodní právu soukromém“. Zákon odráží pravidla, která jsou přijetá legislativou EU. Stanovuje se přednostní použití mezinárodní smlouvy před zákonem o mezinárodním právu soukromém. Článek 25 určuje aplikaci právního řádu státu, jehož jsou manželé občany v době podání návrhu na rozvod. Jestliže mají různá občanství, řídí se rozvod právem země, na jehož území mají manželé v okamžiku podání žaloby obvyklý pobyt.⁹⁵ Právní

---

⁹³ Vyhláška č. 97/1960 Sb., ministra zahraničních věcí o Smlouvě mezi Československou republikou a Albánskou lidovou republikou o právní pomoci ve věcech občanských, rodinných a trestních. In: *Zákony pro lidi.cz* [online]. [cit. 2023-02-27].

Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1960-97>

⁹⁴ Vyhláška č. 97/1960 Sb., ministra zahraničních věcí o Smlouvě mezi Československou republikou a Albánskou lidovou republikou o právní pomoci ve věcech občanských, rodinných a trestních. In: *Zákony pro lidi.cz* [online]. [cit. 2023-02-27].

Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1960-97>

⁹⁵ Për të drejtën Ndërkombëtare private. In: *Qendra e Botimeve Zyrtare* [online]. 2. Qershor 2011 [cit. 2023-02-27]. Dostupné z: <https://qbz.gov.al/eli/ligj/2011/06/02/10428/efc32872-96ea-424f-ab0c-c4bd1e8d0c4d;q=Nr.%2010%20428>

úprava je stejná jako v ZMPS, nejprve se zjišťuje státní občanství a až pak obvyklý pobyt.

V Albánii uznání cizích rozhodnutí upravuje Kodi i procedurës civile i Republikës së Shqipërisë, nr. 10052, datë 29. dhjetor 2008, v překladu Občanský soudní řád Albánské republiky, č. 10052, ze dne 29. prosince 2008. Článek 393 občanského soudního řádu Albánské republiky nám říká, že musí být splněny podmínky pro uznání a vykonání cizích rozhodnutí. Podmínky uvedu na příkladu.

Příklad 7: Manželé uzavřeli sňatek v Albánii. Manžel podal žádost o rozvod k soudu ve Velké Británii, který návrhu vyhověl. Otázkou je, jak se postupuje při uznání rozvodu v Albánii.

Nejprve manžel dle čl. 393 a násl. občanského soudního řádu Albánské republiky musí předložit odvolacímu soudu v Albánii žádost o uznání cizího rozhodnutí o rozvodu manželství. K žádosti musí být přiloženo několik dokumentů: rozhodnutí německého soudu o rozvodu s apostilním razítkem, legalizovaný notářem a přeložený do albánského jazyka, potvrzení soudu, který vydal toto rozhodnutí ověřené ministerstvem zahraničních věcí, oddací list a notářsky ověřená plná moc, v případě, že žádost podává právní zástupce. Soud hodnotí rozhodnutí z formálního hlediska. Poté je rozhodnutí odvolacího soudu podáno k registraci u úřadu.⁹⁶

Příklad 8: Český občan a thajská občanka uzavřeli sňatek v Thajsku. Manžel podal žádost o rozvod k soudu v Thajsku, který návrhu vyhověl. Otázkou je, jak se postupuje při uznání rozvodu v ČR.

Aplikuje se ZMPS. O uznání rozhoduje Nejvyšší soud ČR a žádost o uznání může podat i ten, kdo prokáže právní zájem, nejen manžel či manželka. Předkládá se několik dokumentů: doklad o tom, že alespoň jeden z manželů byl českým občanem v okamžiku vydání rozhodnutí o rozvodu, rozhodnutí thajského soudu o rozvodu s apostilním razítkem, legalizovaný notářem, přeložený do českého jazyka a oddací list. Nejvyšší soud rozhodne o uznání rozvodu v ČR rozsudkem.⁹⁷

---

⁹⁶ Kodi i Procedurës civile i Republikës së Shqipërisë. In: *Power & Justice* [online]. 29. Dhjetor 2008 [cit. 2023-02-27]. Dostupné z: <https://powerjustice-al.com/wp-content/uploads/2018/01/Kodi-i-Procedures-Civile-Maj-2017.pdf>

⁹⁷ Uznávání cizích rozhodnutí v České republice. In: *Nejvyšší soud* [online]. 31. března 2016 [cit. 2023-02-27].

Dostupné z: https://www.nsoud.cz/judikatura/ns_web.nsf/print/Rozhodovacicinnost-Uznavanicizi-chrozhodnuti-Uznvani_cizich_rozhodnuti_v_Ceske_republice~

5.2 Írán

ČR s Íránem nemá uzavřenou mezinárodní smlouvu o právní pomoci ve věci rozvodu manželství, proto se oblast rozvodu mezi těmito dvěma státy řídí českým ZMPS a íránskou vnitrostátní úpravou MPS, kterou zakotvuje občanský zákoník Íránské islámské republiky.

V Íránu se radikální reformou stal roku 1975 Zákon o rodině, který zrušil právo manžela na polygamii. Dále stanovil rovnoprávnost muže a ženy. Ale rozvod s mezinárodním prvkem primárně upravuje obsáhlý občanský zákoník Íránské islámské republiky, který obsahuje ustanovení, že všichni íránští občané, kteří bydlí v zahraničí, musí dodržovat ustanovení týkající se osobního stavu, do něhož patří i rozvod. Dle tohoto zákona manželství íránské ženy s cizím státním příslušníkem závisí na zvláštním povolení vlády. Jestliže manželka jiné příslušnosti než íránské, získala íránskou státní příslušnost, může se po rozvodu vrátit ke své původní státní příslušnosti, ale musí o tom písemně informovat ministerstvo zahraničních věcí. Tato žena může vlastnit majetek jen ve stanovených mezích pro cizince. Rozvod lze uskutečnit z vážných důvodů, např. impotence; amputace pohlavního orgánu v rozsahu, v jakém není schopen vykonávat své manželské povinnosti; nevléčitelná nemoc; špatné zacházení ze strany obou manželů apod. V těchto případech se i manželka může obrátit na islámského soudce, který buď rozvod povolí, nebo ne.⁹⁸

Příklad 9: Rakouský manžel a německá manželka mají obvyklé bydliště v Íránu, požádají o rozvod v Íránu. Jakým právním řádem se rozvod řídí?

Podle íránského občanského zákoníku, pokud manželé nejsou občany stejného státu, tak rozvod, ale obecně i osobní a finanční vztahy, podléhají zákonům státu manžela, což v tomto případě je rakouské právo.⁹⁹

Příklad 10: Kubánský manžel a Srbská manželka mají obvyklé bydliště na území ČR, kde také žádají o rozvod. Jakým právním řádem se rozvod řídí?

Podle ZMPS se rozvod manželství řídí českým právním řádem.

---

⁹⁸ The Civil Code of the Islamic Republic. In: *refworld* [online]. May 23, 1928 [cit. 2023-02-27]. Dostupné z: <https://www.refworld.org/docid/49997adb27.html>

⁹⁹ متن تدریس حقوق بین الملل خصوصی چهار جلسه کامل [online]. [cit. 2023-02-27].

Dostupné z: <https://hdha.ir/%d9%85%d8%aa%d9%86-%d8%aa%d8%af%d8%b1%db%8c%d8%b3-%d8%ad%d9%82%d9%88%d9%82-%d8%a8%db%8c%d9%86-%d8%a7%d9%84%d9%85%d9%84%d9%84-%d8%ae%d8%b5%d9%88%d8%b5%db%8c-%da%86%d9%87%d8%a7%d8%b1-%d8%ac%d9%84%d8%b3/4627/>

5.3 Jugoslávie

Dne 19. listopadu 1964 byla uzavřena Smlouva mezi Československou socialistickou republikou a Socialistickou federativní republikou Jugoslávií o úpravě právních vztahů ve věcech občanských, rodinných a trestních, č. 207/1964 Sb., v té době se za součástí Socialistické federativní republiky Jugoslávie považovaly dnešní státy Bosny a Hercegoviny, Černé Hory, Chorvatska, Kosova, Makedonie, Slovinska a Srbska. Článek 26 upravuje rozvod, jestliže jsou oba manželé v okamžiku podání návrhu občany jednoho státu, za příslušný soud se považuje soud tohoto státu, který aplikuje právo svého státu. Pokud oba manželé v době podání návrhu pobývají na území druhého státu, je kompetentní soud tohoto státu. Jestliže v době podání návrhu jsou každý z manželů občanem jiného smluvního státu, má přednost soud, který se nachází na smluvním území, kde mají manželé bydliště. Jestliže každý z manželů bydlí na území jiné smluvní strany, je příslušný soud smluvního státu, ve kterém má odpůrce bydliště. Manželství lze zrušit rozvodem pouze z důvodů a za podmínek, které současně stanoví právní řády obou států.¹⁰⁰

5.3.1 Severní Makedonie

Dříve byla Makedonie součástí Socialistické federativní republiky Jugoslávie, v dnešní době se jedná o samostatný stát. V Severní Makedonii tvoří muslimové jen 33 % populace. Je zde dovoleno manželství a následně i rozvod s mezinárodním prvkem. Vnitrostátní MPS definuje převážně Законот за меѓународно приватно право, Бр. 08-1107/1, v překladu Zákon o mezinárodním právu soukromém, č. 08-1107/1. Jedná se o poměrně nový zákon, z roku 2020, který stanovuje v článku 27 úpravu rozvodu manželství. Na rozdíl od ZMPS se rozvod nejprve řídí právem země, ve kterém oba manželé mají obvyklý pobyt, následně kde měli poslední společné obvyklé bydliště, pokud neuplynula delší doba než jeden rok od ukončení pobytu do podání žaloby, příp. alespoň jeden z manželů má obvyklé bydliště v této zemi v době podání návrhu na rozvod. Následující

---

¹⁰⁰ Vyhláška č. 207/1964 Sb., ministra zahraničních věcí o Smlouvě mezi Československou socialistickou republikou a Socialistickou federativní republikou Jugoslávií o úpravě právních vztahů ve věcech občanských, rodinných a trestních. In: *Zákony pro lidi.cz* [online]. [cit. 2023-02-27]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1964-207>

kritérium je občanství obou manželů v okamžiku podání návrhu, a poté makedonské právo.¹⁰¹

V ZMPS si manželé nemohou vybrat právo státu, kterým se bude řídit rozvod manželství, ale v makedonském zákoně § 28 stanovuje volbu práva i v případě rozvodu. První možností je právo státu, ve které mají manželé společné bydliště v době podání návrhu. Za druhou se považuje právo státu, ve které měli manželé poslední společné obvyklé bydliště, pokud v něm jeden z nich stále žil v době uzavření smlouvy o volbě práva. Následující je právo země, jejíž občanství má jeden z manželů v okamžiku dohody o rozhodném právu. Za další variantu se pokládá právní řád Makedonie.¹⁰²

5.4 Turecko

V Tureckém státě je možné, aby se cizí státní příslušník rozvedl s občanem Turecka. ČR s Tureckem nemá žádnou mezinárodní smlouvu ohledně rozvodu manželství. Jelikož Turecko není součástí EU, vyznává se zde islám, proto úprava mezi státy je o dost obtížnější. Na rozvod s mezinárodním prvkem se použije mezinárodní smlouva, pokud ji s nějakým státem má, nebo vnitrostátní úprava MPS. Co se týče ČR, tak záleží, o jaký rozvod se jedná, jestli se jedná o rozvod v EU, nebo s třetími zeměmi.

Turecko Usul hukuku'nda milletlerarası özel, kanun numarası: 5718, český Zákon o mezinárodním právu soukromém a procesu, č. zákona: 5718 (dále jen „MÖHUK“). Článek 14 MÖHUK se nazývá Rozvod a rozchod. Článek 14 odst. 1 MÖHUK stanovuje, že důvody a ustanovení rozvodu se řídí společným mezinárodním právem manželů. Jestliže jsou manželé občany různých států, použije se právní řád státu, ve kterém mají manželé obvyklé bydliště, ale to jen

---

¹⁰¹ Закон за меѓународно приватно право. In: Министерство за правда на Република Македонија [online]. 10. февруари 2020 [cit. 2023-02-27].

Dostupné z: <https://pravda.gov.mk/Upload/Documents/%D0%97%D0%90%D0%9A%D0%9E%D0%9D%20%D0%97%D0%90%20%D0%9C%D0%95%D0%83%D0%A3%D0%9D%D0%90%D0%A0%D0%9E%D0%94%D0%9D%D0%9E%20%D0%9F%D0%A0%D0%98%D0%92%D0%90%D0%A2%D0%9D%D0%9E%20%D0%9F%D0%A0%D0%90%D0%92%D0%9E%202020.pdf>

¹⁰² Закон за меѓународно приватно право. In: Министерство за правда на Република Македонија [online]. 10. февруари 2020 [cit. 2023-02-27].

Dostupné z: <https://pravda.gov.mk/Upload/Documents/%D0%97%D0%90%D0%9A%D0%9E%D0%9D%20%D0%97%D0%90%20%D0%9C%D0%95%D0%83%D0%A3%D0%9D%D0%90%D0%A0%D0%9E%D0%94%D0%9D%D0%9E%20%D0%9F%D0%A0%D0%98%D0%92%D0%90%D0%A2%D0%9D%D0%9E%20%D0%9F%D0%A0%D0%90%D0%92%D0%9E%202020.pdf>

za předpokladu neexistence příslušnosti tureckého práva. Otázky výživného, opatrovnictví se řídí podle článku 14 odst. 1. MÖHUK.¹⁰³ To znamená, že nejprve musíme zjistit, zda mají manželé společné občanství. Pokud manželé nemají obvyklý pobyt, aplikuje se turecký právní řád.

Současně i turecký občanský zákoník upravuje příslušnost soudů ve věcech rozvodu s cizím příslušníkem v § 168, který stanovuje, že příslušným soudem je místo bydliště jednoho z manželů nebo soud v místě, kde spolu žili posledních šest měsíců před zahájením řízení.¹⁰⁴

V českém právu dle ZMPS ustanovení obsahující rozvod s mezinárodním prvkem jsou podobné jako v Turecku. Nejprve se rozvod řídí podle právního řádu státu, jehož jsou manželé občany, poté se aplikuje právo státu, v kterém mají manželé obvyklý pobyt, jinak české právo. Aplikuje se české právo, jestliže alespoň jeden z manželů je občanem ČR nebo alespoň jeden z manželů má v ČR obvyklý pobyt.

Turecké právo definuje pojem „obvyklý pobyt“ jako krátké nebo dlouhodobé bydliště osoby na místě, kde má centrum sociálních vazeb, životních vztahů. V Turecku se odlišuje obvyklý pobyt od obvyklého bydliště, a dokonce tam byl přijat zákon o obvyklém pobytu. V tureckém právním řádu se používá pojem obvyklý pobyt místo obvyklého bydliště, protože bydliště občana může být na jiném místě než pobyt.¹⁰⁵

V ČR neexistuje žádný zákon s vymezením obvyklého pobytu. Definici obvyklého pobytu nalezneme v mnoho judikátech.

Není možné, aby rozhodnutí vydané tureckým soudem bylo přímo platné v ČR. Musí proběhnout řízení o uznání a výkonu. V případě uznání cizího rozhodnutí v Turecku, musí zde bydlet každá ze stran. Nejprve se rozhodnutí s doložkou ve věci rozvodu zahraničního soudu předloží justičnímu orgánu a ten vydá rozhodnutí o uznání a výkonu.¹⁰⁶

---

¹⁰³ TÜRKİYE'DE YABANCI UNSURLU BOŞANMA DAVALARI. In: *Lüftikurt* [online]. 3. Mart 2021 [cit. 2023-02-27]. Dostupné z: <https://lutfikurt.av.tr/yabanci-unsurlu-bosanma-davalari>

¹⁰⁴ TÜRKİYE'DE YABANCI UNSURLU BOŞANMA DAVALARI. In: *Lüftikurt* [online]. 3. Mart 2021 [cit. 2023-02-27]. Dostupné z: <https://lutfikurt.av.tr/yabanci-unsurlu-bosanma-davalari>

¹⁰⁵ TÜRKİYE'DE YABANCI UNSURLU BOŞANMA DAVALARI. In: *Lüftikurt* [online]. 3. Mart 2021 [cit. 2023-02-27]. Dostupné z: <https://lutfikurt.av.tr/yabanci-unsurlu-bosanma-davalari>

¹⁰⁶ Yabancı Uyruklu Eşten Boşanma Davası. In: *Kadimhukuk* [online]. [cit. 2023-02-27]. Dostupné z: <https://kadimhukuk.com.tr/makale/yabanci-uyruklu-esten-bosanma-davasi/>

Příklad 11: Turecký manžel žijící v Turecku a makedonská manželka žijící v Albánii. Turecký manžel podá návrh na rozvod manželství k tureckému soudu. Právo, jakého státu se aplikuje?

Podle MÖHUK se aplikuje turecký právní řád.

Příklad 12: Český manžel a turecká manželka společně bydlí v Turecku. Podají žádost na rozvod manželství u tureckého soudu. Jaký je příslušný právní řád?

Podle MÖHUK se aplikuje turecký právní řád.

5.5 Uzbekistán

Právní úprava rozvodu manželství ČR a Uzbekistánu je upravena v bilaterální Smlouvě mezi Českou republikou a Republikou Uzbekistán o právní pomoci a právních vztazích v občanských a trestních věcech z 18. ledna 2002, č. 133/2003 Sb. m. s. Rozvod vymezují články 28 a 29. Článek 28 obsahuje ustanovení, podle kterého se rozvod řídí právem strany, jejímiž občany jsou manželé v době podání návrhu na rozvod. Jestliže je jeden z manželů občanem ČR a druhý z manželů občanem Uzbekistánu, aplikuje se právo toho státu, u jehož justičního orgánu byl předložen návrh na rozvod. Článek 29 upravuje pravomoc justičních orgánů smluvních stran, záleží, ve kterém ze smluvních států manželé pobývají v okamžiku návrhu. Jestliže se jeden z manželů zdržuje na území ČR a druhý na území Uzbekistánu, jsou kompetentní justiční orgány obou států.¹⁰⁷

Na rozdíl od ČR má Uzbekistán uzavřených hodně mezinárodních smluv ohledně právní pomoci v občanskoprávních věcech, do kterých se zahrnuje i rozvod manželství. Z toho důvodu Uzbekistán nepřijal ZMPS jako český stát, ale i přesto právní úpravu rozvodu s mezinárodním prvkem nalezneme v O'zbekiston Respublikasi Oila kodeksi, v překladu Kodex rodiny Uzbekistánské republiky, který nabyl účinnosti 1. září 1998. Tento zákon upravuje podrobně rodinné právo. Článek 236 nám říká, že rozvod, který probíhá na území Uzbekistánu, se provádí v souladu s právními předpisy Uzbekistánu. Každý občan Uzbekistánu, který bydlí v jiném státě, má právo podat návrh na rozvod u uzbekistánského soudu,

---

¹⁰⁷ Sdělení č. 133/2003 Sb. m. s., Ministerstva zahraničních věcí o sjednání Smlouvy mezi Českou republikou a Republikou Uzbekistán o právní pomoci a právních vztazích v občanských a trestních věcech. In: *Zákony pro lidi.cz* [online]. [cit. 2023-02-27]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/ms/2003-133>

a to bez ohledu na národnost druhé osoby.¹⁰⁸ Ustanovení o rozvodu s mezinárodním prvkem neupravuje Uzbekistán tak detailně jako český ZMPS.

Co se týče uznání rozvodu v Uzbekistánu, tak mezi občany tohoto státu a cizími státními příslušníky nebo osobami bez státní příslušnosti se považuje rozvod za platný, pokud byl uskutečněn v souladu se zákony příslušného cizího státu.¹⁰⁹ Na rozdíl od českého práva uzbekistánské uznání neprochází tak složitým procesem.

---

¹⁰⁸ O'zbekiston Respublikasi Oila kodeksi. In: *Lex.uz* [online]. 18. May 2022 [cit. 2023-02-27]. Dostupné z: <https://lex.uz/docs/-104720>

¹⁰⁹ O'zbekiston Respublikasi Oila kodeksi. In: *Lex.uz* [online]. 18. May 2022 [cit. 2023-02-27]. Dostupné z: <https://lex.uz/docs/-104720>

6. Závěr

V diplomové práci Rozvod manželství s mezinárodním prvkem jsem věnovala pozornost především právní úpravě rozvodu manželství s mezinárodním prvkem v jednotlivých zemích. Zejména jsem se zaměřila na pravidla pro určení příslušného soudu a rozhodného práva v otázkách rozvodu s cizím prvkem. Cílem mé práce bylo objasnit právní úpravu rozvodu s mezinárodním prvkem a vyzdvihnout odlišnosti v různých zemích. Podkladem diplomové práce se staly odborná literatura, právní předpisy, judikáty, mezinárodní smlouvy, články apod. Nejednalo se jen o české zdroje, ale i zahraniční. Během psaní jsem využila převážně deskriptivní, komparativní či analytickou metodu.

V úvodní kapitole jsem představila problematiku rozvodu manželství s mezinárodním prvkem, cíl a metody provázející mou diplomovou práci.

Druhou kapitolu jsem věnovala historickému vývoji právní úpravy manželství a rozvodu na našem území od středověku až do současnosti. Podrobně jsem popsala ABGB, který platil na našem území až do roku 1950 a některé paragrafy se dokonce aplikovaly až do roku 1965. Následně jsem se zabývala ustanoveními v ZPR a ZOR, které se staly stěžejními zákony pro rozvod manželství na českém území až do vydání OZ, který mimo jiné podrobně upravuje rodinné právo jako takové. V této kapitole jsem se detailně věnovala současné právní úpravě manželství, povinnostem a právům manželů, SJM a zániku manželství, především rozvodu, který je u nás založen na kvalifikovaném rozvratu. V ČR může být manželství rozvedeno pouze na základě rozhodnutí soudu, ale v některých jiných zemích mají kompetenci rozvést manželství i jiné instituce.

Ve třetí kapitole jsem se detailně zabývala rozhodným právem pro rozvod manželství s mezinárodním prvkem. Nejprve jsem definovala důležité pojmy související s MPS. Dále jsem věnovala pozornost české vnitrostátní právní úpravě MPS, primárně ZMPS, který ve své čtvrté části a páté hlavě podrobně upravuje rodinné právo. Stanovuje přednost aplikace mezinárodních smluv, kterými je ČR vázána, a přímo použitelných ustanovení práva EU, které jsem následně vymezila. Zabývala jsem se jak primárními, tak i sekundárními prameny EU. Podrobně jsem popsala aplikaci dvou stěžejních nařízení – Brusel II bis a Řím III. Brusel II bis vymezuje příslušnost soudu ve věcech rozvodu. Řím III zakotvuje ustanovení rozhodného práva pro mezinárodní rozvod. I přesto, že ČR není vázána Římem III, doufám, že v budoucnu se k tomuto nařízení připojí, a ještě více se sjednotí daná

právní úprava. Část práce jsem se zabývala judikáty vymezující pojem obvyklý pobyt. Dále jsem v této kapitole přiblížila úpravu mezinárodních smluv mezi zavazujícími státy, hlavně jsem popsala Haagskou úmluvu o uznávání rozvodů a zrušení manželského soužití, která slouží k usnadnění uznávání rozvodů pro smluvní státy.

Ve čtvrté kapitole s názvem Srovnání rozvodu manželství v ČR s rozvodem manželství v Rakousku jsem se soustředila na komparaci rozvodu manželství s mezinárodním prvkem mezi ČR a Rakouskem. Vymezuji v ní vnitrostátní odlišnosti MPS v těchto zemích. Jelikož oba státy patří do seznamu členských států EU, tak jsem se primárně věnovala příkladům z praxe. Poté jsem se zaměřila na srovnání právní úpravy Dánska s ČR a Rakouskem. Dánsko jsem si zvolila z důvodu, že se řadí mezi členské státy EU, a i přesto se na něj nevztahují nařízení Brusel II bis a Řím III. Dále jsem rozebrala podmínky mezinárodního rozvodu Ukrajiny, která má status kandidátské země EU. Porovnála jsem úpravu ve všech třech zemích.

V páté kapitole jsem se zabývala komparací českého rozvodu s mezinárodním prvkem a tímto rozvodem v islámských státech, tzv. třetích zemích. Z důvodu velmi odlišných kulturních a sociálních zvyklostí mezi státy jsem se v úvodu soustředila na podstatné rozdíly nejen v oblasti rozvodu. Zvolila jsem si několik států, se kterými jsem porovnála právní úpravu českého a islámského vnitrostátního MPS. Jednalo se o Albánii, Írán, Jugoslávii, Turecko a Uzbekistán. Podstatnou část této kapitoly jsem věnovala mezinárodním smlouvám, které uzavřela naše země a islámské státy. Tyto mezinárodní úmluvy mají přednost před vnitrostátní úpravou MPS, kterou jsem u každého státu také podrobně popsala a porovnála s ČR. ČR nemá uzavřeno příliš mnoho mezinárodních úmluv ve věcech rozvodu manželství, proto se často v této oblasti aplikuje ZMPS. Nalezneme zde také příklady z praxe.

Podle mého názoru v dnešní době není neobvyklý rozvod s cizincem, proto je potřeba si uvědomit úskalí, která s sebou přináší tato problematika. Většina lidí si při vstupu do mezinárodního manželství není vědoma, co by nastalo v případě rozvodu. V okamžiku, kdy manželé mají spolu děti a nemají uzavřenou smlouvu, je rozvod o dost komplikovanější. V rámci EU je tato oblast zjevně sjednocena, proto považuji za snazší se v ní orientovat. Obtížnější situace nastává v případě, kdy se jedná o ukončení manželství s cizincem ze třetí země, hlavně pokud neexistuje mezi státy mezinárodní smlouva upravující rozvod s cizím

prvkem. Mezinárodní smlouva usnadňuje řešení této problematiky. Kdyby nebyla přijata žádná dohoda mezi zeměmi, muselo by se aplikovat vnitrostátní MPS každého státu. Myslím si, že české ZMPS obsahuje dostačující úpravu v této oblasti. Jestliže se setkáme s odlišnými národnostními rozdíly mezi partnery, vždy bude proces mezinárodního rozvodu náročný. Do budoucna vnímám jako podstatné vést diskuze o této problematice, vnést ji více do všeobecného povědomí a snažit se o co největší sjednocení právní úpravy mezi státy, byť jsem si vědoma toho, že nelze setřít rozdíly mezi všemi oblastmi světa.

Seznam použitých zdrojů

Knižní zdroje

- BEZOUŠKOVÁ, Lenka. *Islámské rodinné právo se zaměřením na právo manželské*. Praha: Leges, 2013. ISBN 978-80-87576-55-7.
- BĚLOHLÁVEK, Alexander J. *Mezinárodní právo soukromé evropských zemí: překlady předpisů mezinárodního práva soukromého s poznámkami a související informace*. Praha: C.H. Beck, 2010. ISBN 978-80-7400-309-7.
- FRANCOVÁ, Marie a DVOŘÁKOVÁ ZÁVODSKÁ, Jana. *Rozvody, rozchody a zánik partnerství*. 4. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2018. ISBN 978-80-7598-120-2.
- HRUŠÁKOVÁ, Milana a kol. *Rodinné právo*. 2. vydání. Praha: C.H. Beck, 2017. ISBN 978-80-7400-644-9.
- HRUŠÁKOVÁ, Milana a kol. *Občanský zákoník II. Rodinné právo (§ 655-975): komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2014. ISBN 978-80-7400-503-9.
- HRUŠÁKOVÁ, Milana a kol. *Zákon o rodině. Zákon o registrovaném partnerství: komentář*. 4. vydání. Praha: C. H. Beck, 2009. ISBN 978-80-7400-061-4.
- KRUIINIGER, Pauline. *Islamic Divorces in Europe: Bringing the gap between european and islamic legal orders*. Eleven International Publishing, 2016. ISBN 978-94-6236-501-8.
- MALACKA, Michal a RYŠAVÝ, Lukáš. *Mezinárodní právo soukromé a procesní: úvod do studia mezinárodního práva soukromého a rozhodčího řízení*. 2. rozšířené vydání. Praha: Leges, 2021. ISBN 978-80-7502-519-7.
- MENCNEROVÁ, Kateřina. *Rozvod manželství*. Praha: C.H. Beck, 2020. ISBN 978-80-7400-796-5.
- ONDŘEJ, Jan. *Mezinárodní právo veřejné, soukromé, obchodní*. 5., rozšířené vydání. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2014. ISBN 978-80-7380-506-7.
- OSINA, Petr. *Základy islámského práva*. 2. vydání. Praha: Leges, 2022. ISBN 978-80-7502-593-7.
- PAUKNEROVÁ, Monika. *Evropské mezinárodní právo soukromé*. 2. vydání. Praha: C.H. Beck, 2013. ISBN 978-80-7400-504-6.

- PAUKNEROVÁ, Monika a RYŠAVÝ, Lukáš. *Zákon o mezinárodním právu soukromém: komentář*. 2. rozšířené vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2013. ISBN 978-80-7478-368-5.
- PFEIFFER, Magdalena. *Kritérium obvyklého pobytu v mezinárodním právu soukromém*. Praha: Leges, 2013. ISBN 978-80-87576-84-7.
- POLIŠENSKÁ, Petra, FEBEROVÁ, Radka a STUHLÍK, Zdeněk. *Rodinné právo manželství: výklad k manželství a výběr z důležitých soudních rozhodnutí, zejména Nejvyššího soudu v oblasti rodinného práva podle hlavy I. občanského zákoníku*. Praha: Wolters Kluwer, 2017. ISBN 978-80-7552-902-2.
- POTMĚŠIL, Jan. *Šaría: Úvod do islámského práva*. Praha: Grada, 2012. ISBN 978-80-247-4379-0.
- ROZEHNALOVÁ, Naděžda. *Instituty českého mezinárodního práva soukromého*. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2016. ISBN 978-80-7552-501-7.
- ROZEHNALOVÁ, Naděžda a kol. *Mezinárodní právo soukromé Evropské unie: (Nařízení Řím I, Nařízení Řím II, Nařízení Brusel I)*. 2. vydání. Praha: Wolters Kluwer Česká republika, 2013. ISBN 978-80-7478-016-5.
- SYLLOVÁ, Jindřiška a kol. *Lisabonská smlouva: komentář*. Praha: C.H. Beck, 2010. Beckova edice komentované zákony. ISBN 978-80-7400-339-4.
- ŠMÍD, Ondřej a ŠÍNOVÁ, Renata. *Rozvod manželství*. Praha: Leges, 2013. ISBN 978-80-87576-66-3.
- TÝČ, Vladimír. *Mezinárodní, české a unijní právo mezinárodních smluv*. Brno: Masarykova univerzita, 2013. ISBN 978-80-210-6155-2.
- VESELÁ, Renata. *Rodina a rodinné právo: historie, současnost a perspektivy*. Praha: Eurolex Bohemia, 2003. ISBN 80-86432-48-3.
- VOJÁČEK, Ladislav, SCHELLE, Karel a KNOLL, Vilém. *České právní dějiny*. 3. upravené vydání. Plzeň: Aleš Čeněk, 2016. ISBN 978-80-7380-575-3.

České právní předpisy

- Nařízení Rady (ES) č. 2201/2003 ze dne 27. listopadu 2003 o příslušnosti a uznávání a výkonu rozhodnutí ve věcech manželských a ve věcech rodičovské zodpovědnosti a o zrušení nařízení (ES) č. 1347/2000. In: *EUR-lex* [online]. [cit. 2023-02-27]. Dostupné z: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/?uri=celex:32003R2201>
- Nařízení Rady (EU) č. 1259/2010 ze dne 20. prosince 2010, kterým se zavádí posílená spolupráce v oblasti rozhodného práva ve věcech rozvodu a rozluky. In: *EUR-lex* [online]. [cit. 2023-02-27]. Dostupné z: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/?uri=celex%3A32010R1259>
- Úplné znění č. 210/1998 Sb., zákon o rodině (úplné znění, jak vyplývá z pozdějších změn a doplnění). In: *Zákony pro lidi.cz* [online]. [cit. 2023-02-28]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1998-210>
- Ústavní zákon č. 1/1993 Sb., ústava České republiky. In: *Zákony pro lidi.cz* [online]. [cit. 2023-02-27]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1993-1>
- Zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník. In: *Zákony pro lidi.cz* [online]. [cit. 2023-02-27]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2009-40>
- Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník. In: *Zákony pro lidi.cz* [online]. [cit. 2023-02-27]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2012-89>
- Zákon č. 91/2012 Sb., o mezinárodním právu soukromém. In: *Zákony pro lidi.cz* [online]. [cit. 2023-02-27]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2012-91>
- Zákon č. 94/1963 Sb., o rodině. In: *Zákony pro lidi.cz* [online]. [cit. 2023-02-27]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1963-94>
- Zákon č. 97/1963 Sb., o mezinárodním právu soukromém a procesním. In: *Zákony pro lidi.cz* [online]. [cit. 2023-02-27]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1963-97>
- Zákon č. 265/1949 Sb., o právu rodinném. In: *Zákony pro lidi.cz* [online]. [cit. 2023-02-28]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1949-265>

- Zákon ze dne 25. května 1868 jímž to se obnovují nařízení druhé kapitoly obecného zákoníku občanského o manželském právě katolickém, přidává se moc soudní u věcech manželských katolíků se týkajících k soudům světským a ustanovuje se, kdy se může sňatek manželský předsevzítí před úřady světskými. In: *PŘÁVNÍ PŘEDPISY ČR upravující právní postavení církví a náboženských společností a další související otázky* [online]. [cit. 2023-02-28]. Dostupné z: <http://spcp.prf.cuni.cz/lex/47-1868.htm>
- Zákon ze dne 22. května 1919, kterým se mění ustanovení občanského práva o obřadnostech smlouvy manželské, o rozluce a o překážkách manželství, č. 320/1919 Sb. [online]. [cit. 2023-02-28]. Dostupné z: <https://www.beck-online.cz/bo/chapterview-document.seam?documentId=onrf6mjzge4v6mzsgawta>

Judikatura

- Rozsudek Soudního dvora (třetího senátu) ze dne 15. září 1994. Pedro Magdalena Fernández proti Komisi Evropských společenství. Věc C-452/93. In: *InfoCuria* [cit. 2023-02-20]. Dostupné z: <https://curia.europa.eu/juris/showPdf.jsf?text=&docid=103168&pageIndex=0&doclang=EN&mode=lst&dir=&occ=first&part=1&cid=34251>
- Rozsudek Soudu prvního stupně (třetího senátu) ze dne 10. července 1992. Elisabeth Benzler proti Komisi Evropských společenství. Věc T-63/91. In: *InfoCuria* [cit. 2023-02-20]. Dostupné z: <https://curia.europa.eu/juris/showPdf.jsf?text=&docid=103041&pageIndex=0&doclang=EN&mode=lst&dir=&occ=first&part=1&cid=36967>
- Rozsudek Soudního dvora (třetího senátu) ze dne 16. července 2009. Laszlo Hadadi (Hadady) proti Csilla Marta Mesko, épouse Hadadi (Hadady). Věc C-168/08. In: *InfoCuria* [cit. 2023-02-20]. Dostupné z: <https://curia.europa.eu/juris/document/document.jsf?text=&docid=72471&pageIndex=0&doclang=CS&mode=lst&dir=&occ=first&part=1&cid=37436>

- Rozsudek Soudního dvora (třetího senátu) ze dne 2. dubna 2009. A. Věc C-523/07. In: *InfoCuria* [cit. 2023-02-20]. Dostupné z: <https://curia.europa.eu/juris/document/document.jsf?text=&docid=73639&pageIndex=0&doclang=CS&mode=lst&dir=&occ=first&part=1&cid=44047>
- Rozsudek Soudního dvora (třetího senátu) ze dne 29. listopadu 2007. Kerstin Sundelind Lopez proti Miguel Enrique Lopez Lizazo. Věc C-68/07. In: *InfoCuria* [cit. 2023-02-20]. Dostupné z: <https://curia.europa.eu/juris/document/document.jsf?docid=70753&doclang=CS>
- Rozsudek Soudního dvora (prvního senátu) ze dne 20. prosince 2017. Soha Sahyouni proti Raja Mamisch. Věc C-372/16. In: *InfoCuria* [cit. 2023-02-20] Dostupné z: <https://curia.europa.eu/juris/document/document.jsf?text=&docid=198045&pageIndex=0&doclang=CS&mode=lst&dir=&occ=first&part=1&cid=2058996>

Mezinárodní smlouvy

- Sdělení č. 123/2002 Sb. m. s., ministerstva zahraničních věcí o sjednání Smlouvy mezi Českou republikou a Ukrajinou o právní pomoci v občanských věcech - znění od 15. 12. 2008. In: *Zákony pro lidi.cz* [online]. [cit. 2023-02-21]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/ms/2002-123?text=>
- Sdělení č. 133/2003 Sb. m. s., Ministerstva zahraničních věcí o sjednání Smlouvy mezi Českou republikou a Republikou Uzbekistán o právní pomoci a právních vztazích v občanských a trestních věcech. In: *Zákony pro lidi.cz* [online]. [cit. 2023-02-27]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/ms/2003-133>
- Smlouva o Evropské unii. In: *EUR-lex* [online]. [cit. 2023-02-27]. Dostupné z: https://eur-lex.europa.eu/resource.html?uri=cellar:2bf140bf-a3f8-4ab2-b506-fd71826e6da6.0008.02/DOC_1&format=PDF
- Smlouva o fungování Evropské unie. In: *EUR-lex* [online]. [cit. 2023-02-27]. Dostupné z: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/?uri=CELEX:12012E/TXT>

- Vyhláška č. 97/1960 Sb., ministra zahraničních věcí o Smlouvě mezi Československou republikou a Albánskou lidovou republikou o právní pomoci ve věcech občanských, rodinných a trestních. In: *Zákony pro lidi.cz* [online]. [cit. 2023-02-27]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1960-97>
- Vyhláška č. 131/1976 Sb., ministra zahraničních věcí o Úmluvě o uznávání rozvodů a zrušení manželského soužití - znění od 11. 7. 1976. In: *Zákony pro lidi.cz* [online]. [cit. 2023-02-21]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1976-131>
- Vyhláška č. 207/1964 Sb., ministra zahraničních věcí o Smlouvě mezi Československou socialistickou republikou a Socialistickou federativní republikou Jugoslávií o úpravě právních vztahů ve věcech občanských, rodinných a trestních. In: *Zákony pro lidi.cz* [online]. [cit. 2023-02-27]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1964-207>

České internetové zdroje, články, ústní sdělení

- BEZOUŠKOVÁ, Lenka. Řešení sporů vedoucích k rozvodu manželství v islámu. *Časopis pro právní vědu a praxi: Spory a jejich řešení v proměnách věku* [online]. 2013, XXI, 236-242 [cit. 2023-02-27]. ISSN 1805-2789. Dostupné z: https://www.academia.edu/6556977/%C5%98e%C5%A1en%C3%AD_spor%C5%AF_vedouc%C3%ADch_k_rozvodu_man%C5%BEelstv%C3%AD_v_isl%C3%A1mu?email_work_card=title
- Chci se rozvést. In: *justice.cz* [online]. Ministerstvo spravedlnosti České republiky [cit. 2023-01-08]. Dostupné z: <https://justice.cz/chci-se-rozvest>
- JAKEŠOVÁ, Dana. Rozvod: v ČR musíte k soudu, i když se dohodnete. Jinde chodí k notáři. In: *iDNES.cz*. [online]. 22. listopadu 2019 [cit. 2023-02-12]. Dostupné z: https://www.idnes.cz/finance/financi-radce/rozvod-soud-manzele-notar-smluveny-rozvod-rozvod-dohodou-dohoda-manzelstvi.A191120_164827_viteze_daja

- KŘEŠŤANOVÁ, Jana. Cizinci z pohledu demografických charakteristik. In: *Statistika a my* [online]. 11. listopadu 2019 [cit. 2023-02-27]. Dostupné z: <https://www.statistikaamy.cz/2019/11/11/cizinci-z-pohledu-demografickych-charakteristik/>
- MATEŘANKOVÁ, Jarmila. Mezinárodní příslušnost podle evropského nařízení o dědictví. *Časopis Ad Notam* [online]. 22. dubna 2016 [cit. 2023-02-28]. Dostupné z: https://www.nkcr.cz/casopis-ad-notam/detail/39_284-mezinarodni-prislusnost-podle-evropskeho-narizeni-o-dedictvi
- Nesporný rozvod. In: *Rozvod zdarma.cz* [online]. 2021 [cit. 2023-01-08]. Dostupné z: <https://rozvodzdarma.cz/nesporny-rozvod/>
- NEVRKLA, Luboš. Rozhodné právo pro rozvod mezinárodního manželství: Dvoustranné mezinárodní smlouvy. In: *epravo.cz* [online]. 14. června 2016 [cit. 2023-02-06]. Dostupné z: <https://www.epravo.cz/top/clanky/rozhodne-pravo-pro-rozvod-mezinarodniho-manzelstvi-101824.html>
- PEJCHALOVÁ GRÜNVALDOVÁ, Vladimíra, právnička a vysokoškolská pedagožka [ústní sdělení]. Právnická fakulta v Plzni, 18. října 2021, 1. seminář MPS.
- PETRÁNKOVÁ, Lucie. Společné jmění manželů – co do něj patří a jak se vypořádává. In: *Dostupný advokát* [online]. 2021 [cit. 2023-01-08]. Dostupné z: <https://dostupnyadvokat.cz/blog/spolecne-jmeni-manzelu#kdy-zanika>
- PETRÁNKOVÁ, Lucie. Sporný rozvod - co to obnáší. In: *Dostupný advokát* [online]. 2020 [cit. 2023-01-08]. Dostupné z: <https://dostupnyadvokat.cz/blog/sporny-rozvod-co-obnasi>
- PFEIFFER, Magdalena. Obvyklý pobyt v evropském rodinném právu. *Soudní rozhledy* [online]. 2013(3), 87-89. [cit. 2023-02-27]. Dostupné z: <https://www.beck-online.cz/bo/chapterview-document.seam?documentId=nrptembrgnpxg4s7gnpxgxzyg4&groupIndex=7&rowIndex=0&refSource=search>
- Právo, kterého státu se použije? Česká republika In: *EU* [online]. [cit. 2023-02-19]. Dostupné z: https://e-justice.europa.eu/340/CS/which_country_s_law_applies?CZECH_REPUBLIC&member=1

- Přistoupení k EU: Kandidátské země. In: *EU* [online]. [cit. 2023-02-27]. Dostupné z: https://european-union.europa.eu/principles-countries-history/joining-eu_cs
- Rozvod a rozluka. In: *EU* [online]. 2020 [cit. 2023-02-05]. Dostupné z: https://e-justice.europa.eu/356/CS/divorce_and_legal_separation
- Rozvod na Ukrajině [online]. [cit. 2023-03-21]. Dostupné z: <https://cs.mycheatsheet.org/9481169-divorce-in-ukraine>
- Uznávání cizích rozhodnutí v České republice. In: *Nejvyšší soud* [online]. 31. března 2016 [cit. 2023-02-27]. Dostupné z: https://www.nsoud.cz/judikatura/ns_web.nsf/print/Rozhodovacinnost~Uznavanicizichrozhodnuti~Uznavani_cizich_rozhodnuti_v_Ceske_republice
- ZAVADILOVÁ, Marta a TUROŇOVÁ, Jana. Pravidla určování mezinárodní soudní příslušnosti dle nařízení Brusel II bis ve světle nejnovější judikatury Evropského soudního dvora. *Právní rozhledy: časopis pro všechna právní odvětví*. Praha: C. H. Beck. 2010(7), 246. ISSN 1210-6410.

Zahraníční právní předpisy

- Abkommen zwischen der Republik Österreich und der Union der Sozialistischen Sowjetrepubliken betreffend das Verfahren in bürgerlichen Rechtssachen weiterhin anwendbar, BGBl. 291/1996. In: *Rechtsinformationssystem des Bundes* [online]. [cit. 2023-02-28]. Dostupné z: https://www.ris.bka.gv.at/Dokumente/BgblPdf/1972_112_0/1972_112_0.html
- Allgemeines bürgerliches Gesetzbuch für die gesamten deutschen Erbländer der Oesterreichischen Monarchie. In: *Rechtsinformationssystem des Bundes* [online]. [cit. 2023-02-27]. Dostupné z: https://www.ris.bka.gv.at/GeltendeFassung/Bundesnormen/10001622/AB_GB%2c%20Fassung%20vom%2027.02.2023.pdf

- Bundesgesetz vom 15. Juni 1978 über das internationale Privatrecht (IPR-Gesetz). In: *Rechtsinformationssystem des Bundes* [online]. [cit. 2023-02-27]. Dostupné z: <https://www.ris.bka.gv.at/GeltendeFassung.wxe?Abfrage=Bundesnormen&Gesetzesnummer=10002426>
- Bundesgesetz über das gerichtliche Verfahren in Rechtsangelegenheiten außer Streitsachen (Außerstreitgesetz – AußStrG). In: *Rechtsinformationssystem des Bundes* [online]. [cit. 2023-02-27]. Dostupné z: <https://www.ris.bka.gv.at/GeltendeFassung.wxe?Abfrage=Bundesnormen&Gesetzesnummer=20003047>
- Ehegesetz. In: *Justline* [online]. [cit. 2023-02-27]. Dostupné z: <https://www.jusline.at/gesetz/eheg>
- Kodi i Procedurës civile i Republikës së Shqipërisë. In: *Power & Justice* [online]. 29. Dhjetor 2008. [cit. 2023-02-27]. Dostupné z: <https://powerjustice-al.com/wp-content/uploads/2018/01/Kodi-i-Procedures-Civile-Maj-2017.pdf>
- On Private International Law. In: *Verkhovna Rada of Ukraine: Legislation of Ukraine* [online]. June 23, 2005. December 23, 2022 [cit. 2023-02-27]. Dostupné z: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/en/2709-15#n34>
- O'zbekiston Respublikasi Oila kodeksi. In: *Lex.uz* [online]. 18. May 2022 [cit. 2023-02-27]. Dostupné z: <https://lex.uz/docs/-104720>
- Për të drejtën Ndërkombëtare private. In: *Qendra e Botimeve Zyrtare* [online]. 2. Qershor 2011 [cit. 2023-02-27]. Dostupné z: <https://qbz.gov.al/eli/ligj/2011/06/02/10428/efc32872-96ea-424f-ab0c-c4bd1e8d0c4d;q=Nr.%2010%20428>
- The Civil Code of the Islamic Republic. In: *refworld* [online]. May 23, 1928 [cit. 2023-02-27]. Dostupné také z: <https://www.refworld.org/docid/49997adb27.html>
- Vejledning om international kompetener i sager om separation og skilsmisse. In: *Retsinformation* [online]. 20. Marts 2019 [cit. 2023-02-27]. Dostupné z: <https://www.retsinformation.dk/eli/retsinfo/2019/9277>

- Закон за меѓународно приватно право. In: *Министерство за правда на Република Македонија* [online]. 10. февруари 2020 [cit. 2023-02-27]. Dostupné z: <https://pravda.gov.mk/Upload/Documents/%D0%97%D0%90%D0%9A%D0%9E%D0%9D%20%D0%97%D0%90%20%D0%9C%D0%95%D0%83%D0%A3%D0%9D%D0%90%D0%A0%D0%9E%D0%94%D0%9D%D0%9E%20%D0%9F%D0%A0%D0%98%D0%92%D0%90%D0%A2%D0%9D%D0%9E%20%D0%9F%D0%A0%D0%90%D0%92%D0%9E%202020.pdf>

Zahraníční internetové zdroje, články

- Bilaterale Staatsverträge. In: *Bundesministerium Europäische und internationale Angelegenheiten* [online]. [cit. 2023-02-27]. Dostupné z: <https://www.bmeia.gv.at/themen/voelkerrecht/staatsvertraege/bilaterale-staatsvertraege/suchergebnisse/>
- DOLLANI, Nada a BUSHATI, Aida Gugu. Albanian Pil act and its implementation in judicial practise. *Anali Pravnog fakulteta Univerziteta u Zenici* [online]. 2016, 147-167 [cit. 2023-02-27]. Dostupné z: <https://www.prf.unze.ba/Docs/Anali/Analibr18god9/8.pdf>
- European Neighbourhood Policy and Enlargement Negotiations (DG NEAR): Application for EU membership. In: *EU* [online]. [cit. 2023-02-27]. Dostupné z: https://neighbourhood-enlargement.ec.europa.eu/european-neighbourhood-policy/countries-region/ukraine_cs
- Gender Inequality and Discrimination: The Case of Iranian Women. In: *Iran human rights* [online]. March 5, 2013 [cit. 2023-02-27]. Dostupné z: <https://iranhrdc.org/gender-inequality-and-discrimination-the-case-of-iranian-women/#19>
- HASSELBACH, Franziska. Internationale Scheidung/Scheidung mit Auslandsbezug/binationale Scheidung. In: *Kanzlei Hasselbach – Rechtsanwälte* [online]. 21. ledna 2022 [cit. 2023-02-27]. Dostupné z: <https://www.kanzlei-hasselbach.de/blog/internationales-scheidungsrecht-wichtige-fragen-und-antworten/>

- MUCMATAJ, Ilda a DANAJ, Lorenc. The Development of Private International Law in Albania. *International Scientific Journal* [online]. 2014(9), 222–234 [cit. 2023-02-27]. Dostupné z: <https://academicus.edu.al/nr9/Academicus-MMXIV-9-222-234.pdf>
- New Law on International Private Law – Albania. In: *Legal resources* [online]. [cit. 2023-02-27]. Dostupné z: <https://www.hg.org/legal-articles/new-law-on-international-private-law-albania-23658>
- SAWM, Gabriel. Divorce under Family Protection Law 1967 of Iran. In: *International Law*. [online]. January 23, 2015 [cit. 2023-02-27]. Dostupné z: <http://gabrielsawma.blogspot.com/2015/01/divorce-under-family-protection-law.html>
- Scheidung einer internationalen Ehe § Zuständigkeit & mehr. In: *familienrechtsinfo* [online]. [cit. 2023-02-27]. Dostupné z: <https://www.familienrechtsinfo.at/scheidung/scheidung-internationale-ehe/>
- Scheidung mit Auslandsbezug - Zuständigkeit und Anzuwendendes Recht. In: *Rechtsanwältin mediatorin* [online]. [cit. 2023-02-27]. Dostupné z: <https://www.steinhausen.at/infos-tipps/scheidung-ausland/>
- TÜRKİYE’DE YABANCI UNSURLU BOŞANMA DAVALARI. In: *Lüftikurt* [online]. 3. Mart 2021 [cit. 2023-02-27]. Dostupné z: <https://lutfikurt.av.tr/yabanci-unsurlu-bosanma-davalari>
- Yabancı Uyruklu Eşten Boşanma Davası. In: *Kadimhukuk* [online]. [cit. 2023-02-27]. Dostupné z: <https://kadimhukuk.com.tr/makale/yabanci-uyruklu-esten-bosanma-davasi/>
- متن تدریس حقوق بین الملل خصوصی چهار جلسه کامل [online]. [cit. 2023-02-27] Dostupné z: <https://hdha.ir/%d9%85%d8%aa%d9%86-%d8%aa%d8%af%d8%b1%db%8c%d8%b3-%d8%ad%d9%82%d9%88%d9%82-%d8%a8%db%8c%d9%86-%d8%a7%d9%84%d9%85%d9%84%d9%84-%d8%ae%d8%b5%d9%88%d8%b5%db%8c-%da%86%d9%87%d8%a7%d8%b1-%d8%ac%d9%84%d8%b3/4627/>

Resumé v českém jazyce

Diplomová práce se zabývá tématem rozvodu manželství s mezinárodním prvkem. Cílem práce je objasnit právní úpravu rozvodu s mezinárodním prvkem a vyzdvihnout odlišnosti v různých zemích. Podkladem diplomové práce jsou odborná literatura, právní předpisy, judikáty, mezinárodní smlouvy, články a další prameny, ze kterých čerpám. Nejedná se jen o české zdroje, ale i zahraniční. Za hlavní metody diplomové práce považuji deskripci a komparaci.

V úvodní kapitole představuji problematiku rozvodu s mezinárodním prvkem. Zvolila jsem si toto téma pro svou diplomovou práci, neboť se v dnešním moderním světě stává stále častějším. V této části popisuji i cíle a metody, ze kterých vycházím při psaní mé práce.

Druhá kapitola se nezaměřuje jen na rozvod manželství, ale na historickou a současnou právní úpravu manželství, překážky uzavření sňatku, zdánlivé a neplatné manželství, důsledky manželství, a dokonce i na zánik manželství. Pro legislativní vývoj manželství a rozvodu v ČR bylo stěžejní vydání několika zákonů od ABGB až po Občanský zákoník z roku 2012, který platí dodnes. To znamená, že současná právní úprava vychází primárně z OZ.

Třetí kapitola je věnována rozhodnému právu pro rozvod manželství s mezinárodním prvkem, která obsahuje primárně prameny práva a jejich použití. Popisuji v ní český ZMPS č. 91/2012 Sb., který je považován za hlavní pramen vnitrostátní úpravy MPS pro ČR. Dále podrobně definuji úpravu mezi členskými státy EU. Pro rozvod s občanem EU existují dvě hlavní nařízení. První z nich je nařízení Brusel II bis, které se zabývá otázkou, který soud je pro řízení o rozvodu příslušný. Druhé nařízení se nazývá Řím III a stanovuje, jaké je rozhodné právo ve věcech rozvodu a rozluky. Další podkapitolu jsem nazvala Mezinárodní smlouvy, kde charakterizuji obecně mezinárodní smlouvy a následně stěžejní úmluvu s názvem Haagská úmluva o uznávání rozvodů a zrušení manželského soužití, která má usnadnit uznávání rozvodů pro smluvní státy.

Čtvrtá kapitola nesoucí název Srovnání rozvodu manželství v ČR s rozvodem manželství v Rakousku je zaměřená na komparaci rozvodu s mezinárodním prvkem mezi těmito státy. Vymezuji v ní rozdíly mezi vnitrostátním MPS v těchto zemích. Jelikož ČR i Rakousko patří do seznamu členských států EU, tak jedna z podkapitol primárně obsahuje příklady z praxe v oblasti rozvodu s cizincem a jejich řešení. Poté jsem zvolila Dánsko a Ukrajinu,

se kterými právní úpravu rozvodu ČR i Rakouska porovnávám, přičemž na území ČR žije více ukrajinských občanů než v Rakousku.

V páté, poslední kapitole se věnuji především komparaci českého rozvodu s mezinárodním prvkem a tohoto rozvodu v islámských státech, tzv. třetích zemích. Nejprve obecně popisuji rozdíly mezi právem českým a islámským, protože úprava v této oblasti je značně odlišná než v ČR. Vybrala jsem si několik států, se kterými porovnávám dané právní předpisy ve věci rozvodu a jeho uznání. Jedná se o Albánii, Írán, Jugoslávii, Turecko a Uzbekistán. Zmiňuji i bilaterální mezinárodní smlouvy uzavřené mezi ČR a těmito státy, pokud existují, a které se týkají právní pomoci v občanských věcech. Musíme rozlišovat dvě situace. V první má ČR uzavřenou mezinárodní smlouvu s některým z výše uvedených států. Ve druhé žádná taková úmluva nebyla podepsána. V případě, kdy existuje mezinárodní dohoda, tak se postupuje podle ustanovení v dané smlouvě, která má přednost před vnitrostátní úpravou MPS. Ve druhém případě, kdy nemá ČR uzavřenou mezinárodní smlouvu, se rozvod řídí podle vnitrostátní úpravy MPS. V této kapitole nalezneme také několik příkladů z praxe a jejich řešení dle příslušného právního předpisu.

Resumé v anglickém jazyce

The diploma thesis deals with the topic of divorce with an international element. The aim of the thesis is to clarify the legal regulation of divorce with an international element and to highlight the distinctions in different countries. The diploma thesis is based on professional literature, legal regulations, case law, international treaties, articles and other sources which I draw from. I use both Czech sources and foreign ones. I consider description and comparison to be the main methods of the thesis.

In the introductory chapter, I present the issue of divorce with an international element. I chose this topic for my thesis because it is becoming more and more common in today's modern world. In this part, I also describe the goals and methods that I use when writing my thesis.

The second chapter focuses not only on divorce, but on the historical and current legal regulation of marriage, obstacles to marriage, apparent and void marriage, consequences of marriage, and even dissolution of marriage. For the legislative development of marriage and divorce in the Czech Republic, the issuance of several laws from the ABGB to the Civil Code from 2012, which is still valid today, was pivotal. This means that the current legislation is primarily based on the OZ.

The third chapter is devoted to the decisive law on divorce with an international element, which primarily contains sources of law and their application. In it, I describe the Czech ZMPS No. 91/2012 Coll., which is considered the main source of the national regulation of the MPS for the Czech Republic. Next, I define the regulation between EU member states in detail. There are two main regulations on divorcing an EU citizen. The first one of them is the Brussels II bis regulation, which concerns with the question of which court has jurisdiction over divorce proceedings. The second regulation is called Rome III and sets out what is the decisive law in matters of divorce and judicial separation. I called the next sub-chapter International Treaties, which define international treaties in general and subsequently the pivotal convention called the Hague Convention on the Recognition of Divorce and Legal Separation, which is supposed to facilitate the recognition of divorce for the contracting states.

The fourth chapter entitled Comparison of divorce in the Czech Republic with divorce in Austria is focused on the comparison of divorce with an

international element between these countries. In it, I specify the differences between the national MPS in these countries. As the Czech Republic and Austria belong to the list of EU member states, one of the subsections primarily contains examples from practice in the field of divorce with a foreigner and their solutions. Then I chose Denmark and Ukraine, which I compare the legislation of the Czech Republic and Austria on divorce with, whereas more Ukrainian citizens live in the Czech Republic than in Austria.

In the fifth, last chapter, I mainly focus on the comparison of Czech divorce with an international element and such a divorce in Islamic countries, so-called third countries. First, I describe the differences between Czech and Islamic law generally, because the regulation in this area is considerably different than in the Czech Republic. I have chosen several states which I compare the given legal regulations regarding divorce and its recognition with. These are Albania, Iran, Yugoslavia, Turkey and Uzbekistan. I also mention the bilateral international treaties concluded between the Czech Republic and these states, if they exist, and which relate to legal aid in civil matters. We have to distinguish between two situations. In the first one, the Czech Republic has concluded an international treaty with one of the above-mentioned states. In the second one, no such agreement was signed. In the case that there is an international treaty, the provisions of this agreement are followed, which takes precedence over the national regulation of the MPS. In the second case, when the Czech Republic does not have an international treaty, the divorce is abided by the national regulation of the MPS. In this chapter we also find several examples from practice and their solutions according to the relevant legal regulation.